

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

2017

ARCHEOLOGIENOTA

Bodegemstraat te Dilbeek (Brussel)

ADEDE Archeologisch Rapport 247

Van Huffel C., Rochtus G.

Janssens D., Verleysen A.

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 247

Archeologienota Bodegemstraat te Dilbeek(Brussel).

CEDRIC VAN HUFFEL, GAËLLE ROCHTUS, DAVID JANSSENS &
AARON VERLEYSEN

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2017
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Simon Claeys & David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba. ADEDE bvba is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 10 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 10 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 10 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 10 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 11 -
2.5	Beschrijving geplande werken.....	- 13 -
2.6	Randvoorwaarden	- 14 -
2.7	Werkwijze	- 14 -
3	Assessmentrapport.....	- 18 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 18 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 20 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 20 -
3.2.2	Quartaair geologisch	- 22 -
3.2.3	Bodem	- 22 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart.....	- 23 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 24 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid.....	- 24 -
3.2.3.4	Landgebruik	- 25 -
3.2.3.5	Gewestplan.....	- 26 -
3.3	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 28 -
3.3.1	Algemene historische situering	- 28 -
3.3.2	Historisch kaartmateriaal	- 29 -
3.3.2.1	Kaart van Frickx (1712)	- 29 -
3.3.2.2	Kaart van Villaret (1745-1748)	- 30 -
3.3.2.3	Kaart van Ferraris (1771 – 1778)	- 31 -
3.3.2.4	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 32 -
3.3.2.5	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)	- 33 -
3.3.2.6	Kaart van Popp (1842 – 1879)	- 34 -
3.3.2.7	Topografische kaart 1939.....	- 36 -

3.3.2.8	Luchtfoto's 1971.....	- 37 -
3.3.2.9	Luchtfoto's 1979-1990	- 38 -
3.4	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 39 -
3.4.1	Steen- en metaaltijden	- 39 -
3.4.2	Romeinse tijd.....	- 40 -
3.4.3	Middeleeuwen.....	- 40 -
3.4.3.1	Volle middeleeuwen.....	- 40 -
3.4.3.2	Late middeleeuwen	- 40 -
3.4.4	Nieuwe en Nieuwste Tijd.....	- 41 -
4	Besluit	- 42 -
4.1	Archeologische waardering	- 42 -
4.2	Besluit breed publiek.....	- 44 -
5	Bibliografie.....	- 46 -
6	Lijst van plannen.....	- 47 -
7	Lijst van figuren	- 49 -
8	Bijlage	- 50 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2017J358
Site	Dilbeek – Bodegemstraat
Projectsigle ADEDE	DIL-BOD
Ligging	Bodegemstraat 113 1700 Dilbeek
Bounding Box	Punt 1 (NO): X: 140881,784 m Y: 170876,754 m Punt 2 (ZW): X: 140667,471 m Y: 170610,848 m
Topografische kaart	Zie plannr. 1
Kadaster	Dilbeek Afd. 1, Sectie E, 290e3, 290f3, 290y3 Zie plannummer 3
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerven	Afbraak bestaande gebouwen en verharde weg, nieuwbouw geïntegreerd in en rondom bestaande beplanting
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Simon Claeys 2017/00184 Alexander Cattrysse 2017/00187
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Van Huffel C., Rochtus G., Janssens D., 2017, Archeologienota Bodegemstraat te Dilbeek (Vlaams-Brabant), ADEDE Archeologisch Rapport 247, Gent.
Grootte projectgebied	Ca. 24265 km ²
Periode uitvoering	November 2017
Themen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek
Verstoorde zones	Zie plannummer 4

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

DILBEEK - BODEGEMSTRAAT

Plannr. 1
Topografische kaart

2017J358 31/10/2017

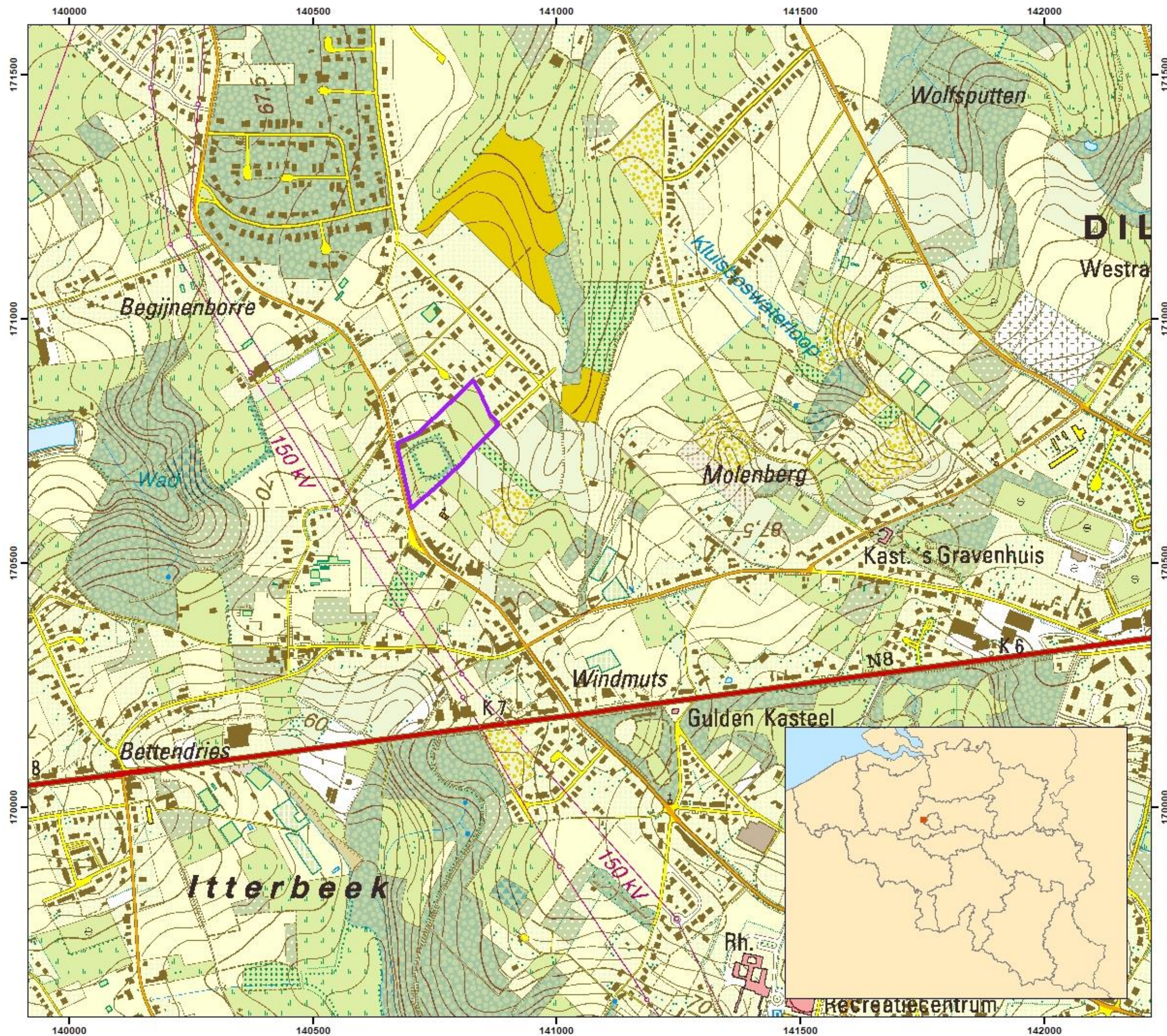
© AGIV

Legende

 Projectgebied

0 560
Meter

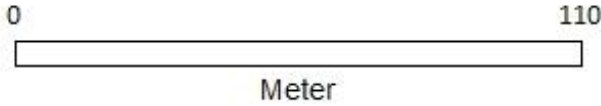
DILBEEK - BODEGEMSTRAAT

Plannr. 2
Orthofoto 2016
2017J358 31/10/2017

© AGIV

Legende

 Projectgebied

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

DILBEEK - BODEGEMSTRAAT

Plannr. 3
GRB (kadaster)

2017J358

31/10/2017

© AGIV

Legende

 Projectgebied

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

DILBEK - BODEGEMSTRAAT

Plannr. 4
Verstoorte zones

2017J358 31/10/2017

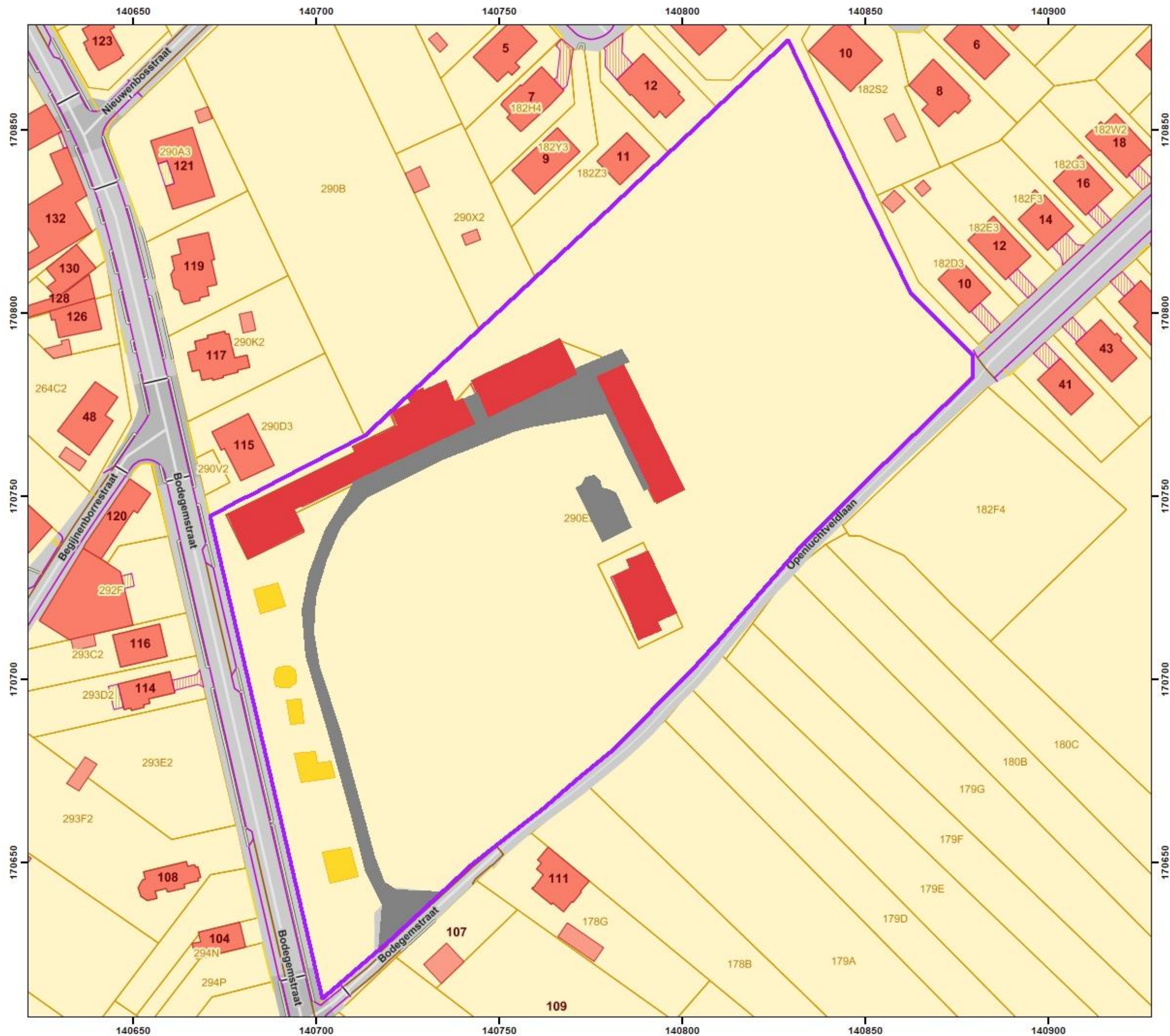
© AGIV

Legende

- Projectgebied
- Bebouwing
- Verharding
- Zone speeltuigen

0 75
Meter

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen de contouren van het projectgebied is nog geen voorafgaand archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd. De Centraal Archeologische Inventaris (CAI) maakt echter wel melding van een aantal locaties in de nabije en ruimere omgeving van het projectgebied waar reeds archeologisch onderzoek werd uitgevoerd. Deze worden in '*§3.4. Archeologische situering van het projectgebied*' nader toegelicht.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Centraal in het westelijk deel staan bomenrijen van winterlindebomen, die samen een vierkant vormen. Ten noorden en westen ervan zijn verschillende gebouwen aanwezig die dienstdeden als kleuterschool en gebouwen voor speelwerking. Ten noorden van deze gebouwen is ook beplanting met bomen aanwezig. In het westen loopt een verharde weg vanaf het zuiden in noordelijke richting naar de bestaande bebouwing. Ten westen hiervan zijn speeltuigen aanwezig. De zuidoostelijke grens van het gebied is ook begrensd door een bomenrij.

Voor een inplantingsplan van de bestaande toestand wordt verwezen naar plannr. 5.

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

2.5 Beschrijving geplande werken

Alle bestaande bebouwing, de speeltuigen en de verharde weg zullen afgebroken worden terwijl alle beplantingen zoals de bomenrijen behouden blijven. De nieuwe gebouwen zullen geïntegreerd worden rondom de bestaande beplanting waarbij een bouwoppervlakte van ca. 2000m² zal ingenomen worden. Het complex zal bestaan uit vier gebouwen waarbij de refter en de sporthal aan de overige gebouwen verbonden zijn. Het zuidelijke gebouw met sporthal is tevens verbonden met het noordelijke gebouw met refter via de overdekte centrale inkomzone. Deze overdekking is geïntegreerd met twee bestaande lindenbomen aan de hand van twee circulaire openingen. In het zuidoosten worden de gebouwen ook verbonden door een overdekte passerelle. De hoofdingang is gelegen in het westen aan de Bodegemstraat en bestaat uit een monumentale trap en fietsoprijlaan. In het zuidwesten wordt een verharde oprijlaan aangelegd die leidt naar een parking met 18 parkeerplaatsen. Speelplaatsen zijn aanwezig ten noorden en oosten van de nieuwe gebouwen waarbij de oostelijke speelplaats deels overdekt is met een circulair afdak. Het oostelijke deel van het onderzoeksgebied blijft onbebouwd, er wordt een pad aangelegd met verbindingen naar bestaande straten. Ook worden nieuwe bomen aangeplant en een vijver aangelegd. Een brede trap en een fietsshelling vormen een nieuwe herkenbare entree vanuit de Bodegemstraat en begeleiden de bezoekers vanaf de straat. Het belang van een goede keuze voor de inplanting van het nieuwe gebouw kan uiteraard niet onderschat worden, vermits deze toch al gauw enkele decennia bepalend is voor de hele site. Een grondige afweging van de verschillende randvoorwaarden is nodig. Volgende keuzes hebben in grote mate de huidige inplanting bepaald: Men wil geen enkele boom rooien, de huidige schoolgebouwen moeten tijdens de werf in gebruik kunnen blijven, omdat een tijdelijke verhuis een te grote meerkost met zich mee zou brengen, en minimale zicht- en geluidshinder voor de burens.

Men ziet zich wel genoodzaakt de gebouwen van de speelpleinwerking al in eerste fase te slopen, omdat de bebouwbare zone naast de dubbele rij lindenbomen anders te beperkt is. Men vermoedt dat het mogelijk moet zijn om tijdelijk de klaslokalen te delen. Voor al het materiaal van de speelpleinen kunnen wel tijdelijk enkele extra containers geplaatst worden. Omdat deze niet op afvoer- of nutsleidingen moeten aangesloten worden is de meerkost hiervan relatief beperkt.

Het nieuwe gebouw houdt voldoende afstand van de bestaande klaslokalen om een veilige werfinrichting en werfafsluiting mogelijk te maken. Het hoger gelegen terrein met de lindenbomen en speelpleinwerking wordt volledig ingericht als werfzone. De school blijft bereikbaar via de Berrenwaelweg. Het lageregelegen grasveld blijft beschikbaar als speelterrein.

Na oplevering en verhuis kunnen de oude schoolgebouwen afgebroken worden en kan de overdekte speelplaats gebouwd worden, die ongeveer op de positie staat van de huidige containerklassen.

In eerste fase blijft de nieuwe buitenaanleg beperkt tot het strikt noodzakelijke: de verharde speelplaats en een pad doorheen het binnengebied. De bestaande weg op het terrein blijft behouden. Het valt te overwegen om ook trap en helling aan de straatkant al uit te voeren. De aanleg van de rest van het terrein kan in een latere fase uitgevoerd worden afhankelijk van de beschikbare budgetten. Voor een inplantingsplan van de ontworpen toestand wordt verwezen naar plannr. 6 en volgende.

2.6 Randvoorwaarden

Gezien de aanwezige bebouwing, kan eventueel verder onderzoek met ingreep in de bodem pas uitgevoerd worden na het verkrijgen van de stedenbouwkundige vergunning en de daaropvolgende sloop. Eventueel verder onderzoek dient met andere woorden uitgevoerd te worden via uitgesteld traject.

2.7 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan
- Historische situering:
 - Cartes des Pays-Bas van Frickx, 1744
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Atlas der Buurtwegen, 1840
 - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
 - Kaart van Popp, 1842-1879
 - Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

DILBEEK - BODEGEMSTRAAT

Plannr. 5
Inplanting bestaande toestand

2017J358 31/10/2017

© AGIV

Legende

 Projectgebied

0 75
Meter

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

DILBEK - BODEGEMSTRAAT

Plannr. 6
Inplanting geplande toestand

2017J358 31/10/2017

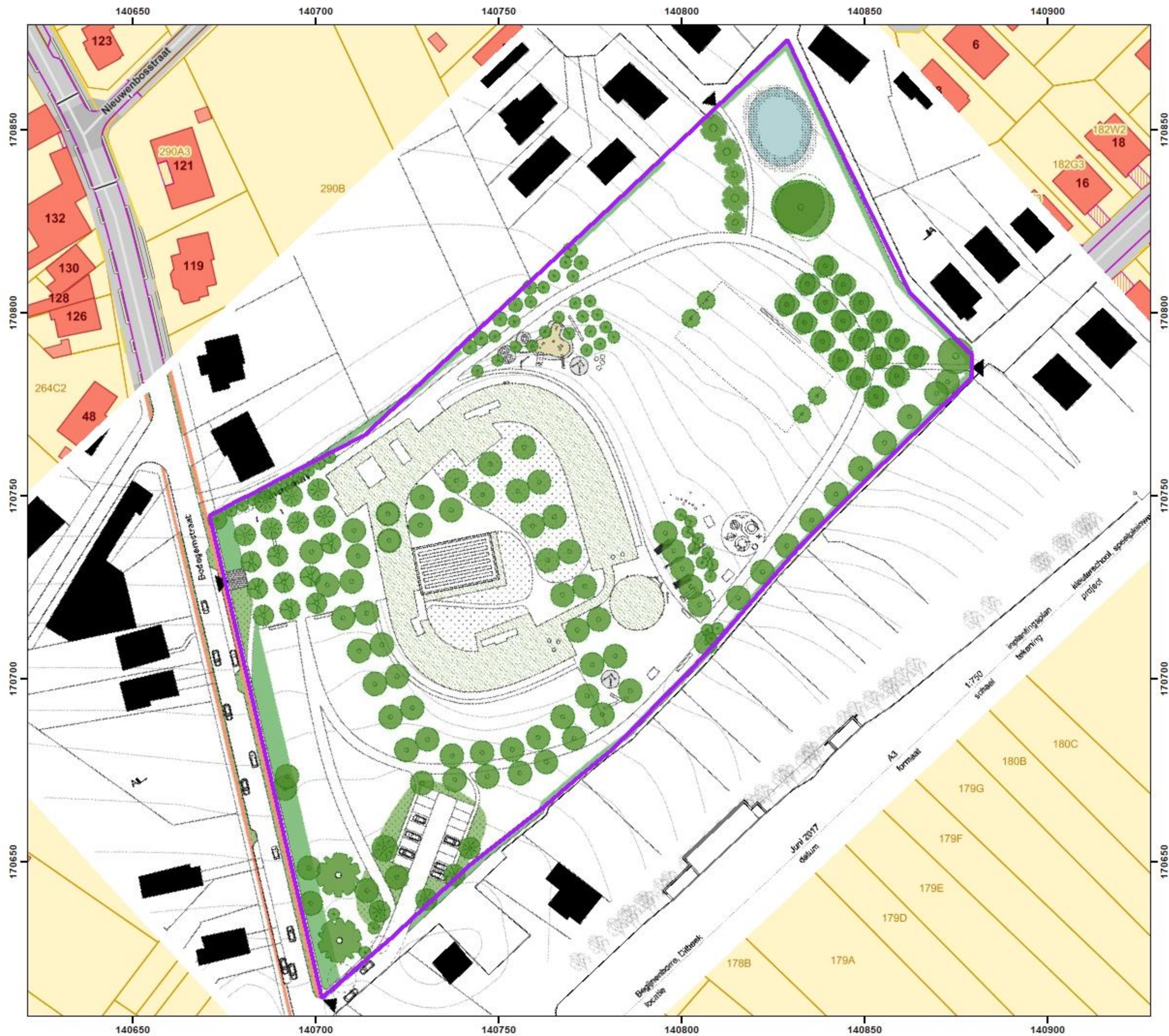
© AGIV, opdrachtgever

Legende

 Projectgebied

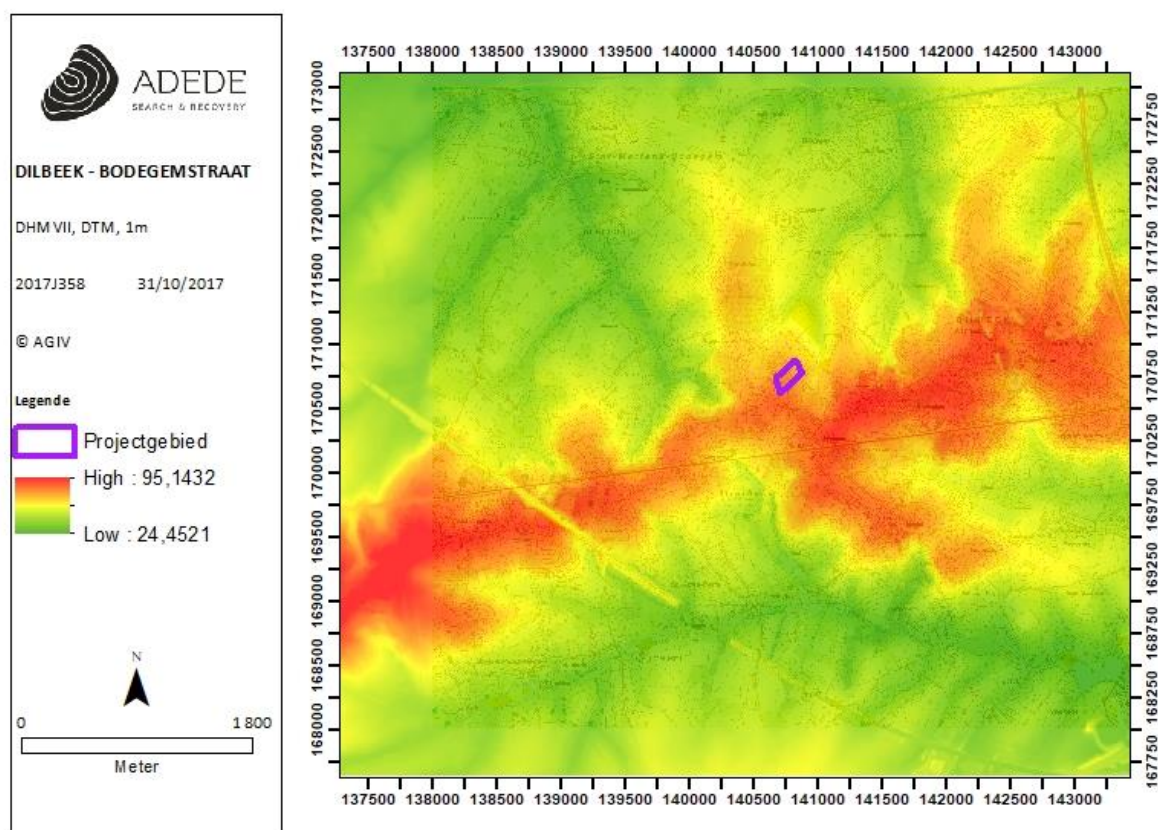
0 75
Meter

3 Assessmentrapport

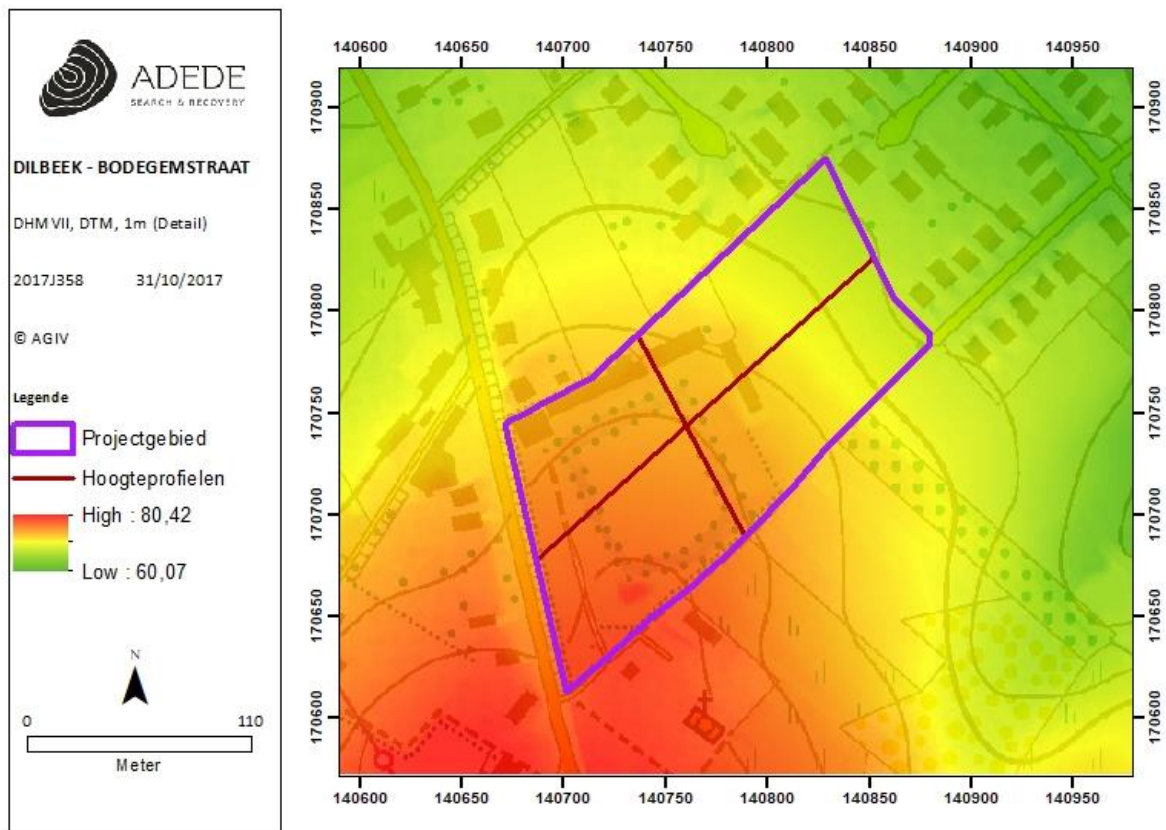
3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

Dilbeek is een gemeente in de provincie Vlaams-Brabant en grenst in het oosten aan het Brussels Hoofdstedelijk gewest. Het is een verstedelijkte woongemeente met residentieel karakter. Het onderzoeksgebied is hydrografisch gelegen in het Denderbekken, meer specifiek het deelbekken Bellebeek.¹ Het onderzoeksgebied bevindt zich aan de noordelijke rand van een Oost-West georiënteerde heuvelrug binnen de omgeving.

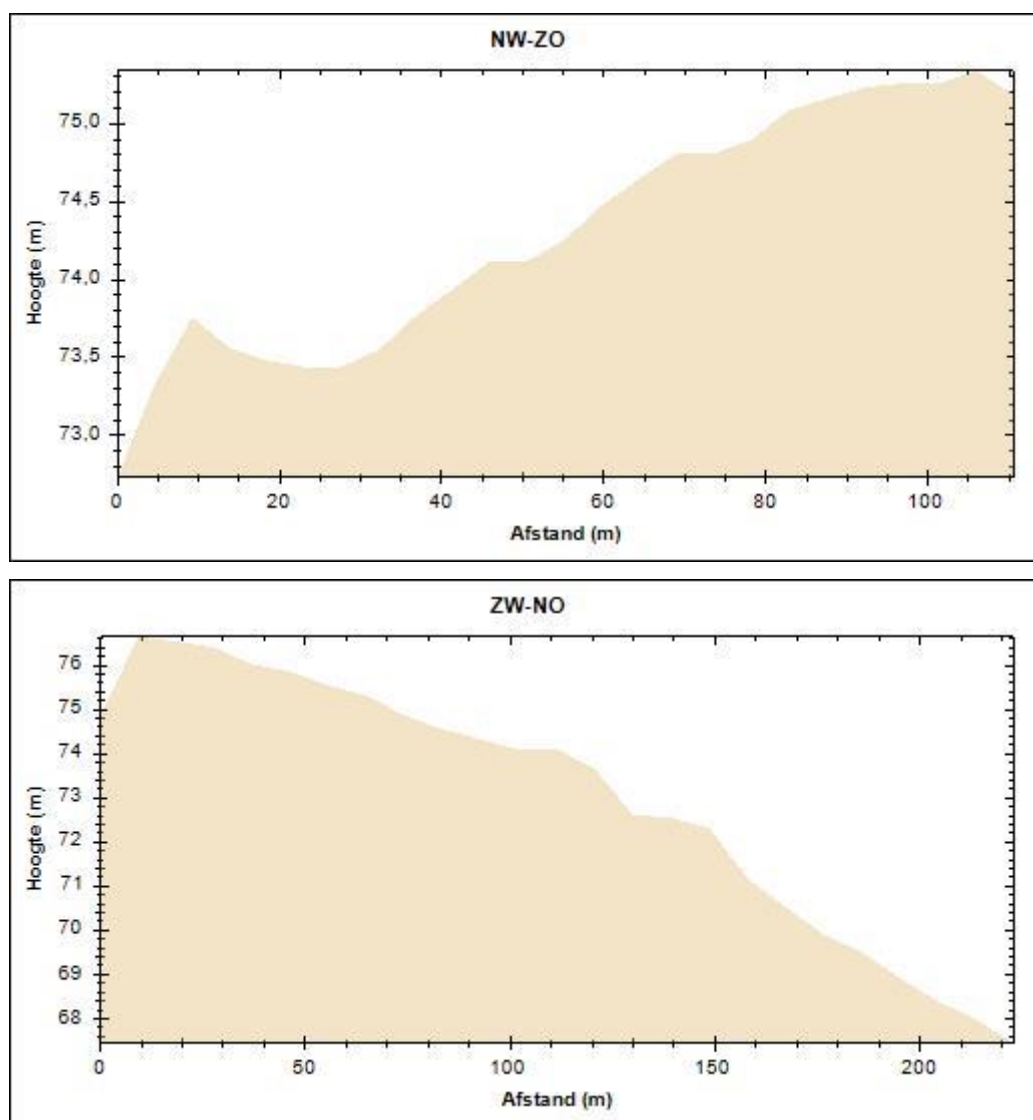
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121396>

Figuur 3. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

Op het digitaal hoogtemodel is duidelijk te zien dat het projectgebied zich op een uitloper bevindt van een hoger gelegen terrein. Binnen het projectgebied zelf is een significant hoogteverschil merkbaar. Het projectgebied bevindt zich op een hoogte tussen 67,5m TAW en 76m TAW. De hoogteprofielen geven aan dat het terrein vanaf het noordwesten eerst sterk stijgt, dan een lichte daling om vervolgens terug te stijgen richting het zuidoosten. Vanuit het zuidwesten is er eerst een lichte stijging merkbaar om vervolgens te blijven dalen naar het noordoosten.

Figuur 4. Hoogteprofielen van het projectgebied.

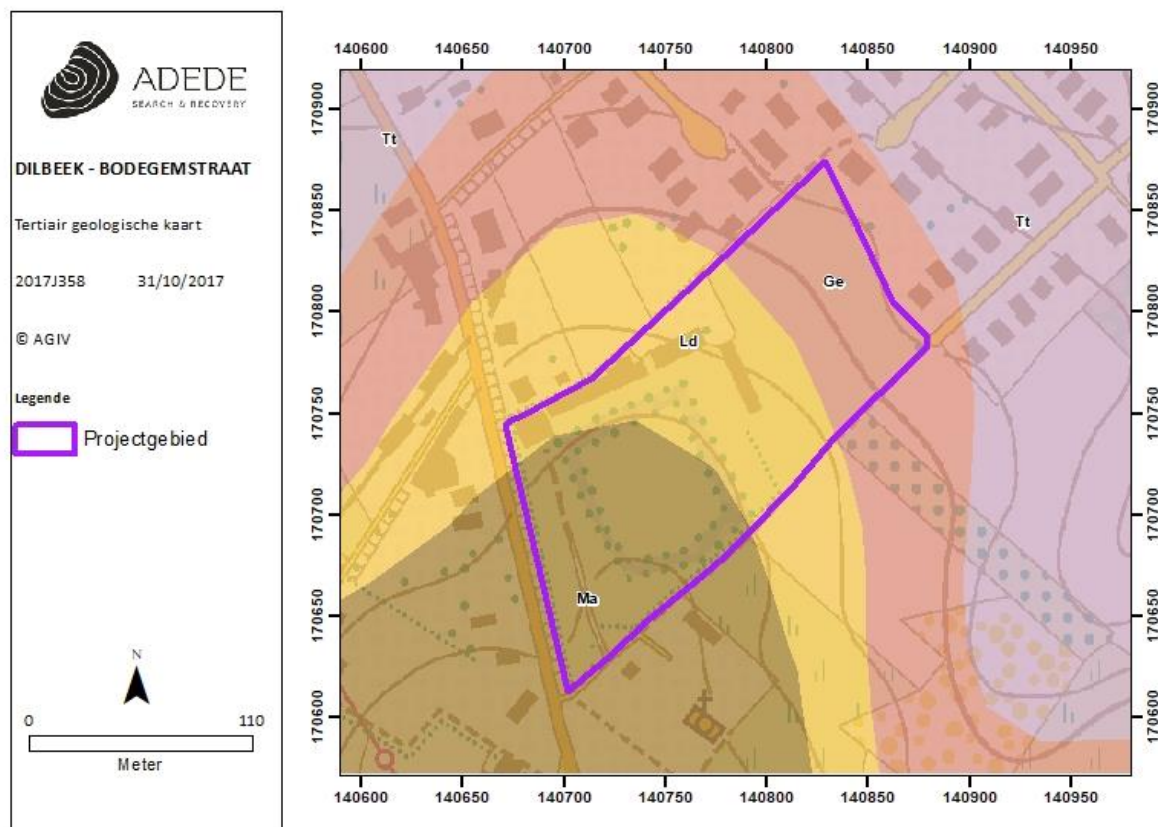
3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

De Tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer. Op deze kaart bevindt het onderzoeksgebied zich binnen de volgende drie formaties:²

² Buffel P., Matthijs J. 2009. Toelichting bij de geologische kaart van België, kaartblad 31-39 Brussel – Nijvel, Brussel: Belgische Geologische Dienst.

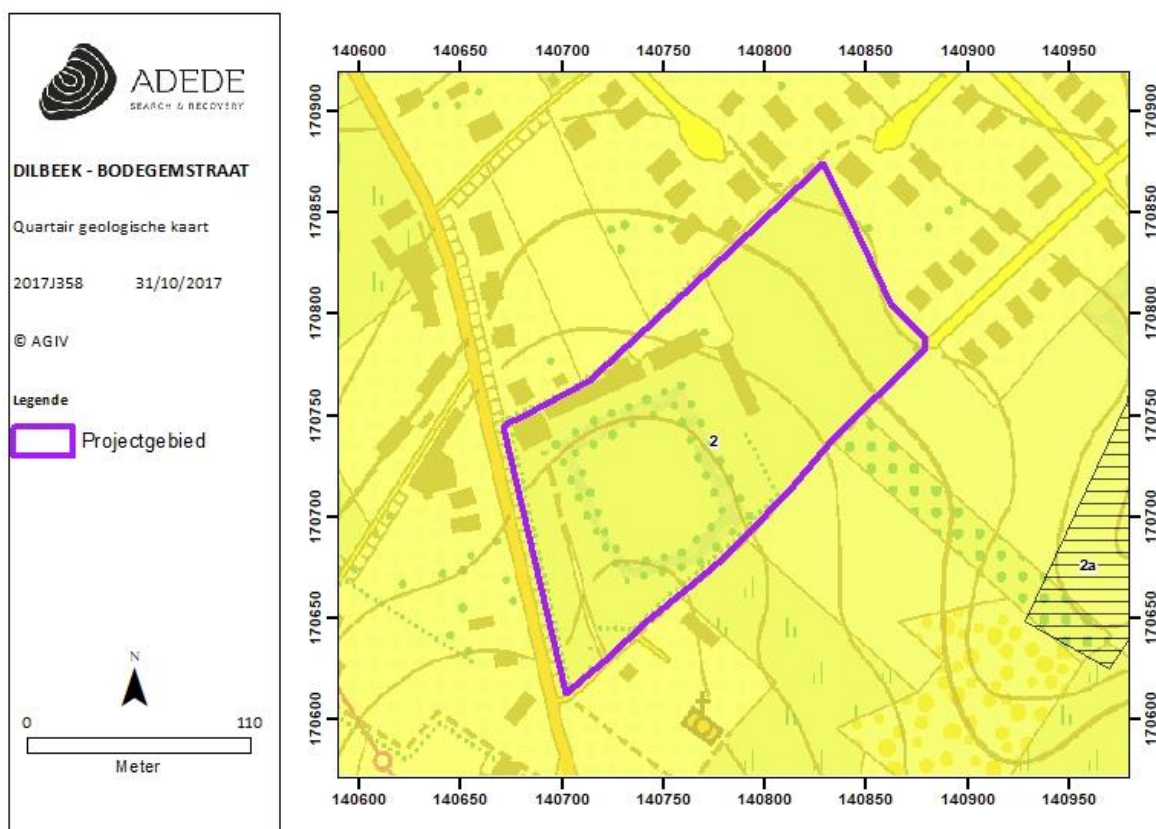
- De **Formatie van Maldegem (Ma)** bestaat uit een afwisseling van grijze kleien en fijne zanden en is glauconiet- en glimmerhoudend. Deze formatie kan onderverdeeld worden in de leden Wemmel, Asse, Ursel, Onderdale, Zomergem en Buisputten.
- De **Formatie van Lede (Ld)** wordt gevormd uit licht glauconiethoudend, fijn, grijs zand dat ook kalkhoudend is. Op sommige plaatsen komen banken zandige kalksteen en kalkzandsteen voor die in de bouw bekend staan als Ledesteen of Balegemse steen. Wanneer de formatie niet verweerd is, kan ze makkelijk herkend worden door de aanwezigheid van *Nummulites variolarius*. De dikte van de formatie is gemiddeld 7 meter, maar dit kan lokaal sterk wisselen.
- De **Formatie van Gentbrugge (Ge)** bestaat eerst uit lagen grijsgroen fijn zand dat glauconiethoudend is en gaat dan over via zandhoudende klei tot donkergrijze klei. Plaatselijk kunnen ook zandsteenbanken voorkomen, veldsteen genaamd. De dikte van de formatie varieert in deze regio tussen de 1 en 8 meter.

Figuur 5. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

De Quartair-geologische profieltypekaart (1:200.000) geeft aan dat in het plangebied geen Holocene en/of Tardiglaciale fluviatiele afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie aanwezig zijn. De afzettingen in het studiegebied behoren tot **type 2** wat bestaat uit eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk hellingsafzettingen van het Quartair.³

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

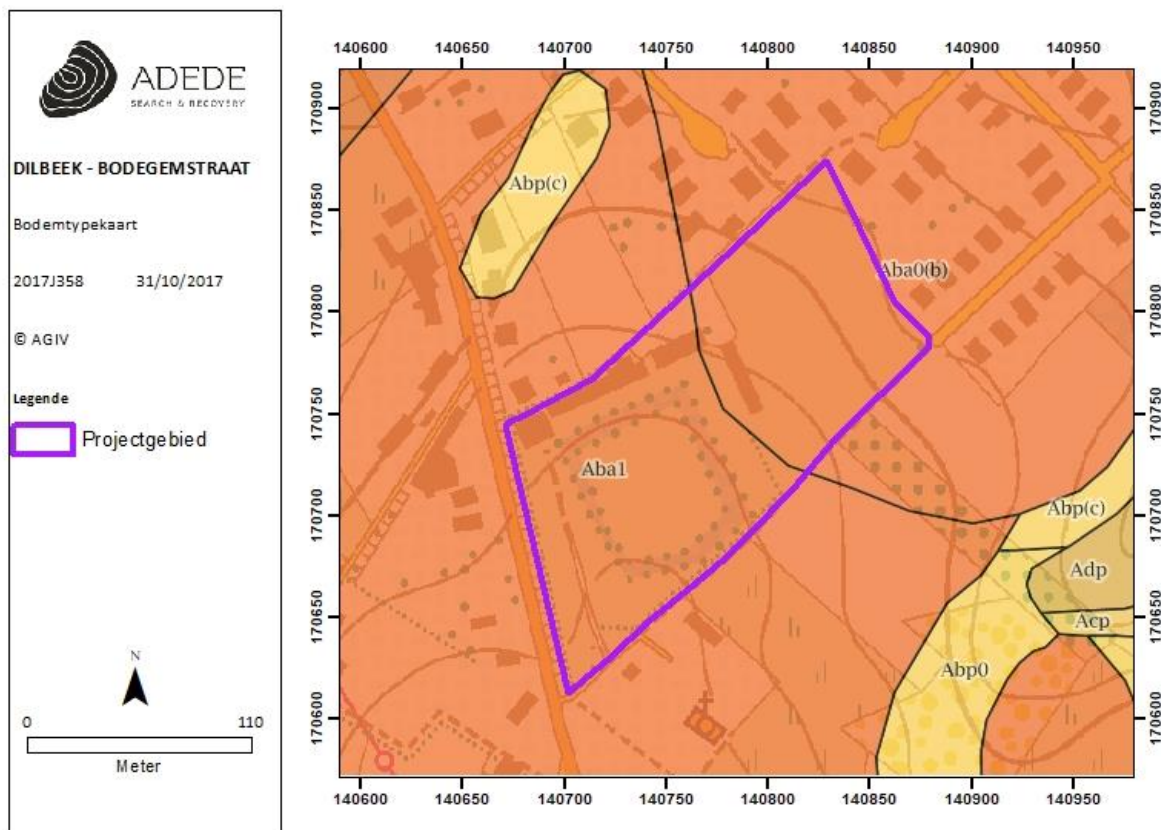
3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

³ <https://www.milieuinfo.be/dms/d/a/workspace/SpacesStore/1313fd91-baea-4fd3-bc28-a4bb125c9e0a/02.png>

3.2.3.1 Bodemtypekaart

Op de bodemtypekaart is te zien dat het projectgebied binnen twee verschillende bodemtypes valt. In het noordoostelijk deel van het onderzoeksgebied bestaat de bodem uit **Aba0(b)**, een droge leemgrond met textuur B-horizont en een A-horizont van meer dan 40 cm. De B-horizont vertoont bij deze bodem ook grijze strepen of gebleekte vlekjes. Er is geen watergebrek bij deze bodems wat ze zeer geschikt maakt voor veeleisende teelten. De bodem in het zuidwestelijk deel van het onderzoeksgebied (**Aba1**) is sterk gelijkaardig aan Aba0(b). Het is ook een droge leemgrond met B-textuur horizont maar de A-horizont is sterk geërodeerd en beslaat minder dan 40 cm. Ook zijn er geen grijze strepen of gebleekte vlekjes in de B-horizont. Ze zijn eveneens uitstekende landbouwgronden.⁴

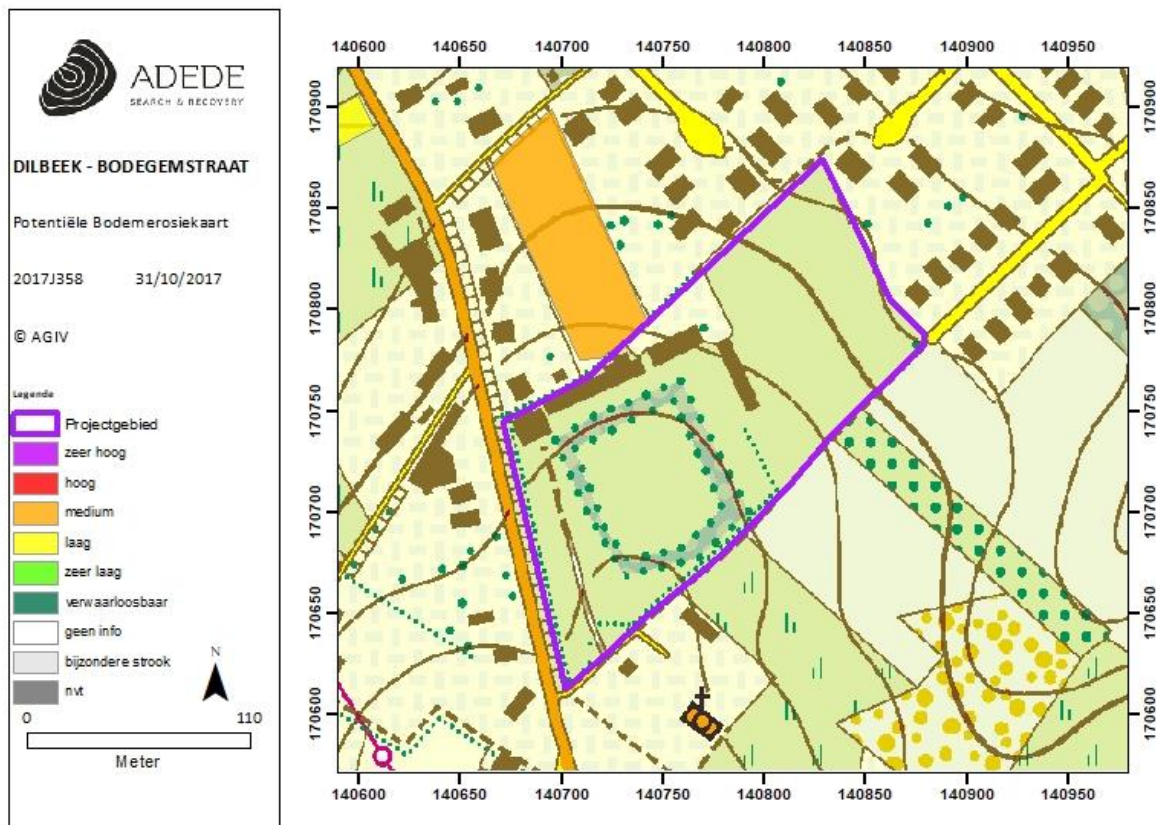

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

⁴ Louis A., 1957. Verklarende tekst bij het kaartblad Anderlecht 87E, Bodemkaart van België, Brussel: Instituut tot aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

Op de potentiële erosiekaart is het plangebied niet gekarteerd. Een aangrenzend perceel wordt weergegeven als medium potentiële erosie. Andere percelen in de omgeving zijn laag tot hoog potentieel erosiegevoelig.⁵ Rekening houdend met een hellingsgraad van ca. 4.5% binnen het onderzoeksgebied kan vermoed worden dat de bodemerosie aan de hoge kant is.

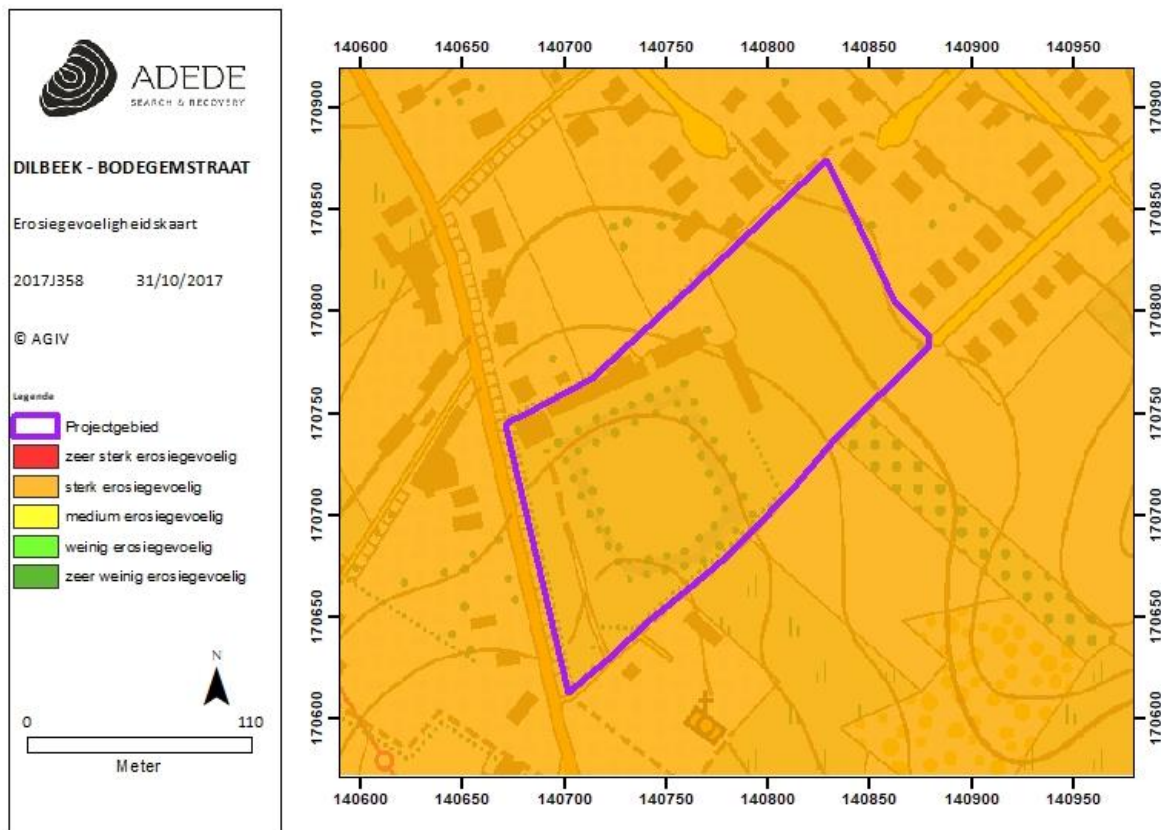
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

Op de erosiegevoeligheidskaart van de Vlaamse gemeenten ligt het plangebied in een sterk erosiegevoelig gebied.⁶

⁵ <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html>

⁶ <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html>

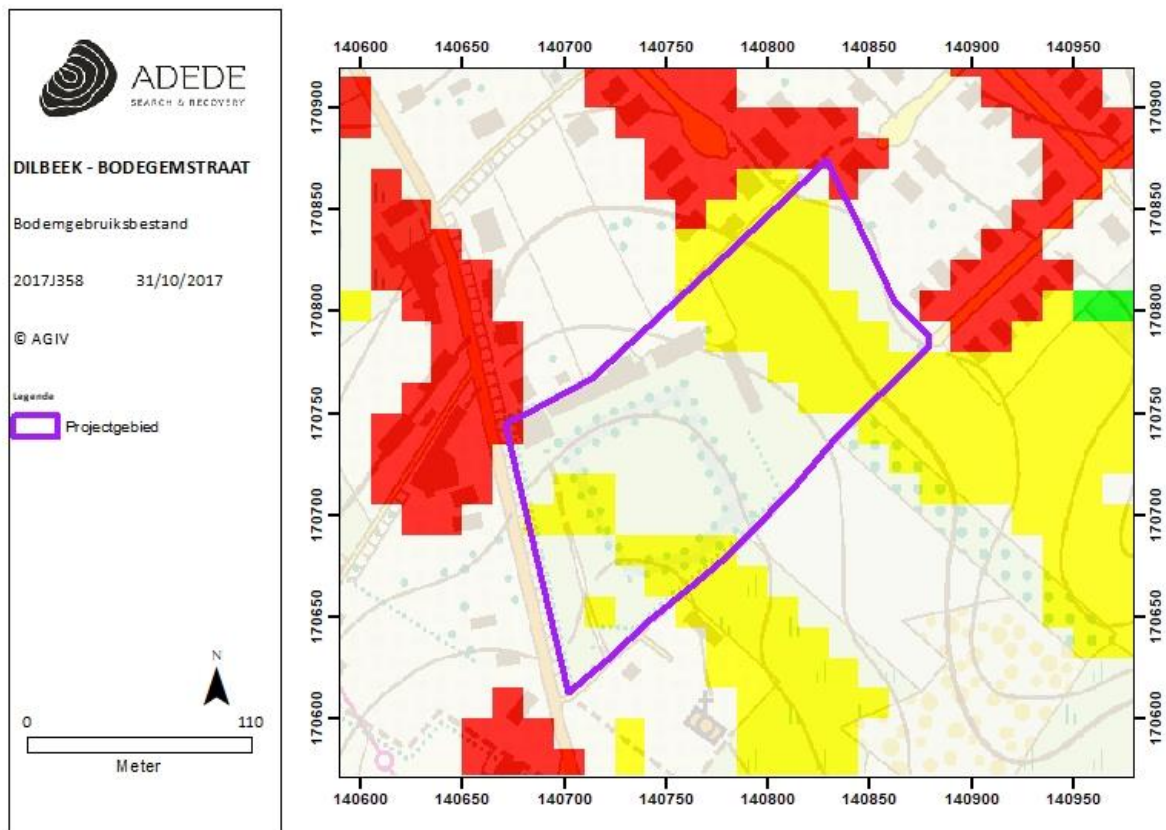

Figuur 9. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

De bodem wordt voornamelijk gebruikt voor akkerbouw. Dit wil zeggen dat deze bodem wordt gebruikt in een of ander rotatiesysteem waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland. Andere percelen worden gebruikt als weilanden en andere bebouwing. Weiland wordt weergegeven in het noordoosten en zuidwesten en is een bodem bedekt met gras en niet gelegen in het overstromingsgebied van een rivier. Andere bebouwing ligt slechts minimaal binnen het onderzoeksgebied, namelijk in de westelijke hoek en de noordelijke hoek en bestaat voornamelijk uit structuren. Gemiddeld is 30 tot 80% van dit type gebied verhard.⁷

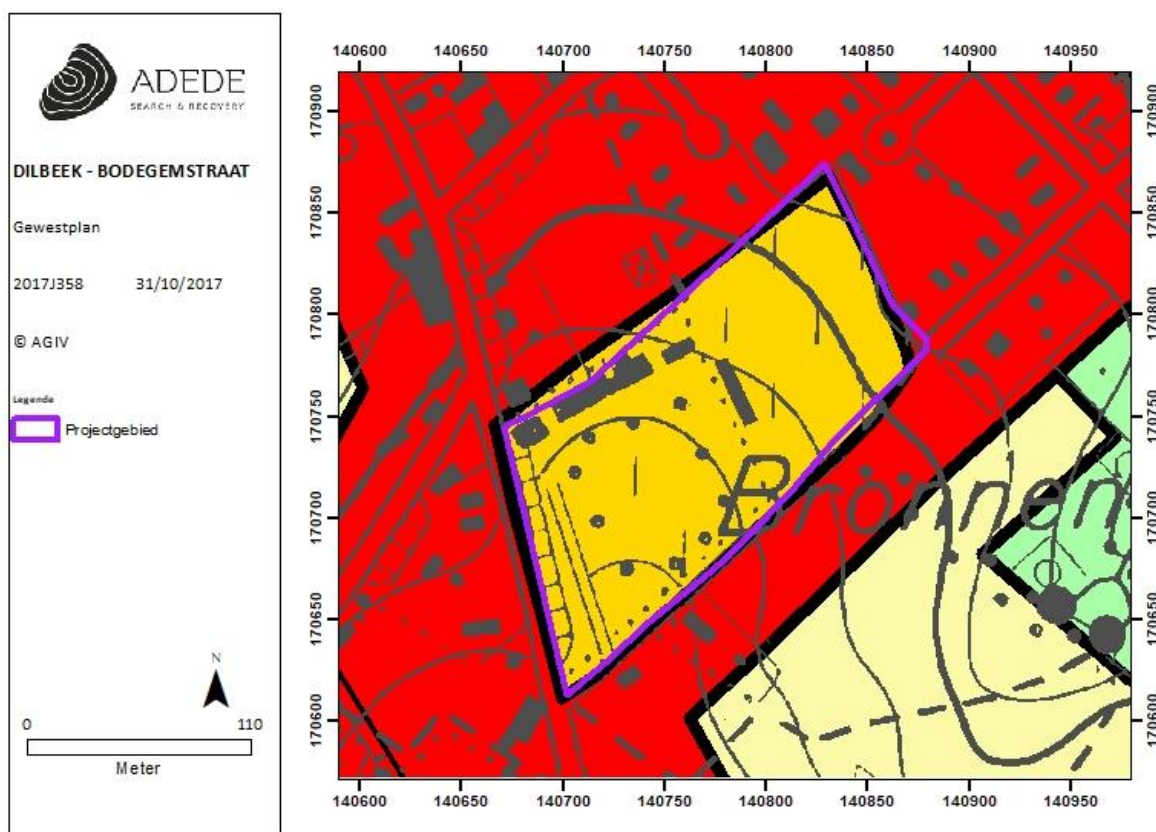
⁷ <http://www.geopunt.be/>

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestplan

Het Vlaamse gewestplan geeft de bestemming van het onderzoeksgebied cartografisch weer. De bestemming verwijst naar de algemene en aanvullende (bijzondere) stedenbouwkundige voorschriften zoals ze werden vastgelegd. Het onderzoeksgebied wordt weergegeven als **recreatiegebied**. Rondom zijn woongebieden gelegen.

Figuur 11. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

Het plangebied is gelegen in de huidige gemeente Dilbeek, aan de verbinding tussen de gemeenten Sint-Martens-Bodegem en Dilbeek.

De naam “Dilbeek” wordt voor het eerste vermeld in de literatuur in 1075 als “Dilbeccha”. Dilbeek werd toen samen met de parochiekerk van Anderlecht overgedragen door de bisschop van Kamerijk aan het kapittel van Anderlecht. De naam “Dilbeek” wordt op verschillende wijzen verklaard. Eén betekenis zou “beek in een dal” kunnen zijn, een andere stelt dat de naam een wijknaam kon zijn geweest. Ook droeg een riddergeslacht van de 12de tot de 15de eeuw de naam.⁸

In 1050 behoorde Dilbeek toe aan de heren van Aa, een voorname familie afkomstig uit Anderlecht. Het domein waartoe Dilbeek behoorde versnipperde reeds in de 11de en 12de eeuw door erfenissen, huwelijken en schenkingen. Zo werd bijvoorbeeld een deel van het domein geschonken aan de abdij van Groot-Bijgaarden, een ander deel kwam via een huwelijk in handen van de heren van Kraainem. Uiteindelijk kwamen de bisschoppen van Kamerijk in het bezit van bepaalde wereldlijke rechten en goederen in Dilbeek, zo ook het kasteel waarvan de Sint-Alenatoren een overblijfsel is. De nabije, gunstige ligging van Dilbeek ten opzichte van Brussel maakte van het kasteel van Dilbeek de tweede residentie voor de bisschoppen. Wanneer in 1559 het bisdom Mechelen opgericht werd, was het niet belangrijk meer een verblijfplaats te hebben in de buurt van Brussel. Hierdoor werden in 1608 het kasteel en de heerlijkheid verkocht. Tegen het einde van de 17de eeuw vormde Dilbeek samen met de heerlijkheden Itterbeek en Sint-Martens-Bodegem het graafschap Tirimont. Na de oprichting van België kreeg Dilbeek al snel een eigen gemeentehuis.

De historische waarde van de bebouwing nabij het plangebied is beperkt. De Personaatshoeve, een gesloten hoeve met gebouwen uit de 19de eeuw, is echter wel van belang. Het hof gaat terug tot 1604 wanneer het een afhankelijkheid wordt van het kapittel van Mechelen.

Het kasteel van Marlier en het Hof te Bodegem met bijhorend park zijn te situeren nabij de Bodegemstraat. Het oorspronkelijke domein van het huidige kasteeldomein werd voor het eerst weergegeven op een landkaart uit 1712 als zijnde land van de heer Broekman. Het domein op dat moment is maximaal 100 jaar oud. Rond 1940 werden verschillende delen van het domein afzonderlijk verkocht en op deze manier werd het Hof van Bodegem een afzonderlijk eigendom.⁹

⁸ Erfgoedobjecten, inventaris onroerend erfgoed

⁹ De Ketelaere S., 2016, Archeologienota Dilbeek, Bodegemstraat, BAAC.

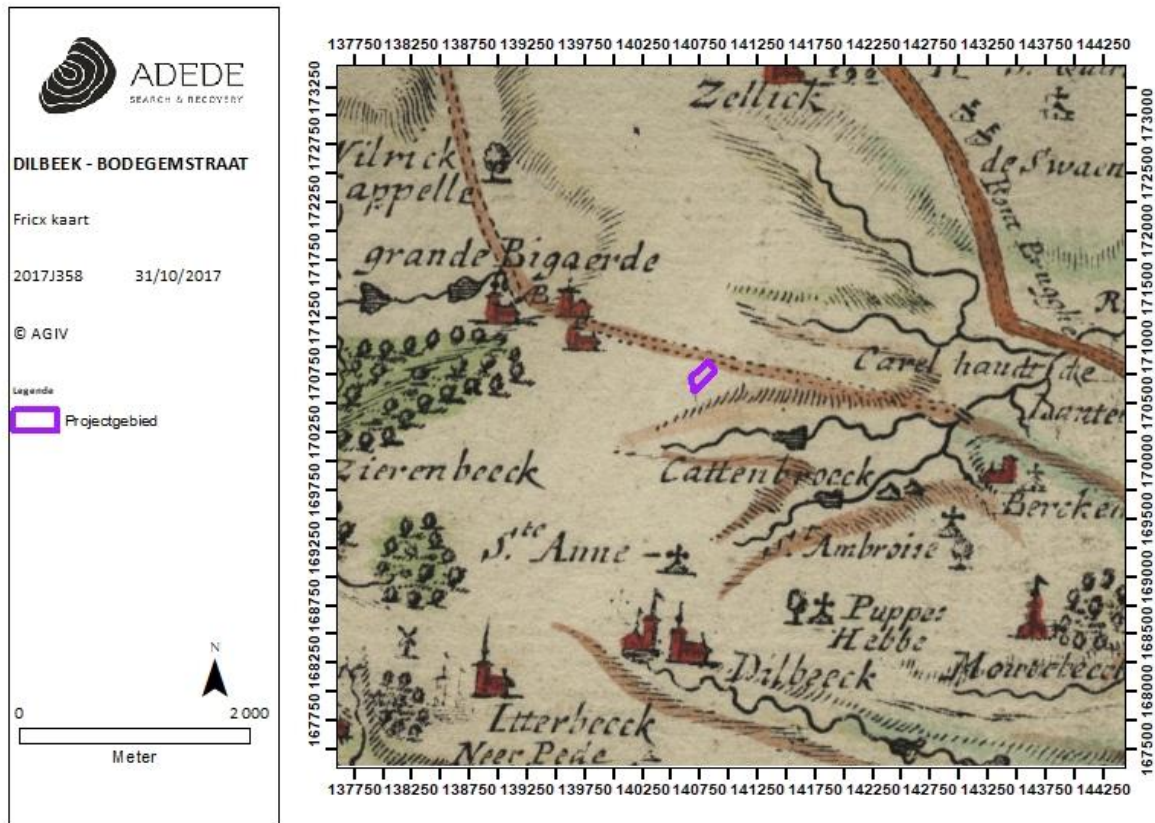
Tijdens archeologische opgravingen in 2006 werden de oudste sporen van menselijke aanwezigheid in Dilbeek gevonden naar aanleiding van de verkaveling van het Wolsemveld. De zogenaamde sporen betreffen een protohistorische en Romeinse nederzetting. Tijdens opgravingen op het Wolsemveld in 2009 werden resten gevonden die toegeschreven kunnen worden aan een Romeins villadomein.

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

3.3.2.1 *Kaart van Frickx (1712)*

Eugène-Henri Frickx (1644-1730) was de grondlegger van een belangrijke dynastie van 18e- eeuwse drukkers in Brussel. Hij werd in 1689 tot Imprimeur de sa Majesté, Koninklijke drukker, benoemd door de privé-raad van de Spaanse koning. Zijn bekendste kaarten zijn de Cartes de Pays-Bas uit 1712. Dit is een atlas in twee delen, met een geheel van topografische kaarten van de Nederlanden en een bundel van de stadsplannen opgesteld tijdens belegeringen en veldslagen. De atlas werd aangemaakt als illustratie waarom Frickx het koninklijk privilege voor het drukken van de officiële regeringsdocumenten moest behouden. De privé-raad verleende hem dan uiteindelijk ook dit privilege voor zijn hele leven.

Op de kaart van Frickx is te zien hoe zich nabij het projectgebied enkele heuvelruggen bevinden. Dilbeek wordt op de kaart van Frickx veel meer in het zuiden geplaatst. Het projectgebied zelf is gelegen aan een weg die loopt naar Wilrijk. Van een bos nabij het projectgebied is geen sprake, enkel ten oosten is een bos zichtbaar nabij Zierenbeek.

3.3.2.2 Kaart van Villaret (1745-1748)

De kaart van de Franse ingenieurs-geografen, ook wel Villaretkaart genoemd, bestrijkt grote delen van het huidige Belgische grondgebied en vertelt ons hoe het landschap erbij lag in het midden van de 18de eeuw. Na de slag bij Fontenoy (1745) kregen de Fransen voor enkele jaren de controle over onze gebieden. Het is in die militaire context dat de meer dan 80 kaartbladen ontstonden.¹⁰

Het onderzoeksgebied kan volgens deze kaart opgesplitst worden in twee delen qua landgebruik. Het noordoostelijke deels in gebruik als bos, de overige delen, centraal en zuidwestelijk, worden geëxploiteerd als landbouwgrond. In het westen grenst het aan een weg, waarschijnlijk de voorloper van de huidige Bodegemstraat. In het zuidoosten wordt een molen weergegeven, namelijk de Molen van Dilbeek. Het gebied rondom het onderzoeksgebied wordt aangeduid als 'La Puce de Beguine'.

¹⁰ <https://bib.kuleuven.be/ub/nieuws/2015/kaart-van-jean-villaret-1745-1748-digitaal-beschikbaar-via-limo>

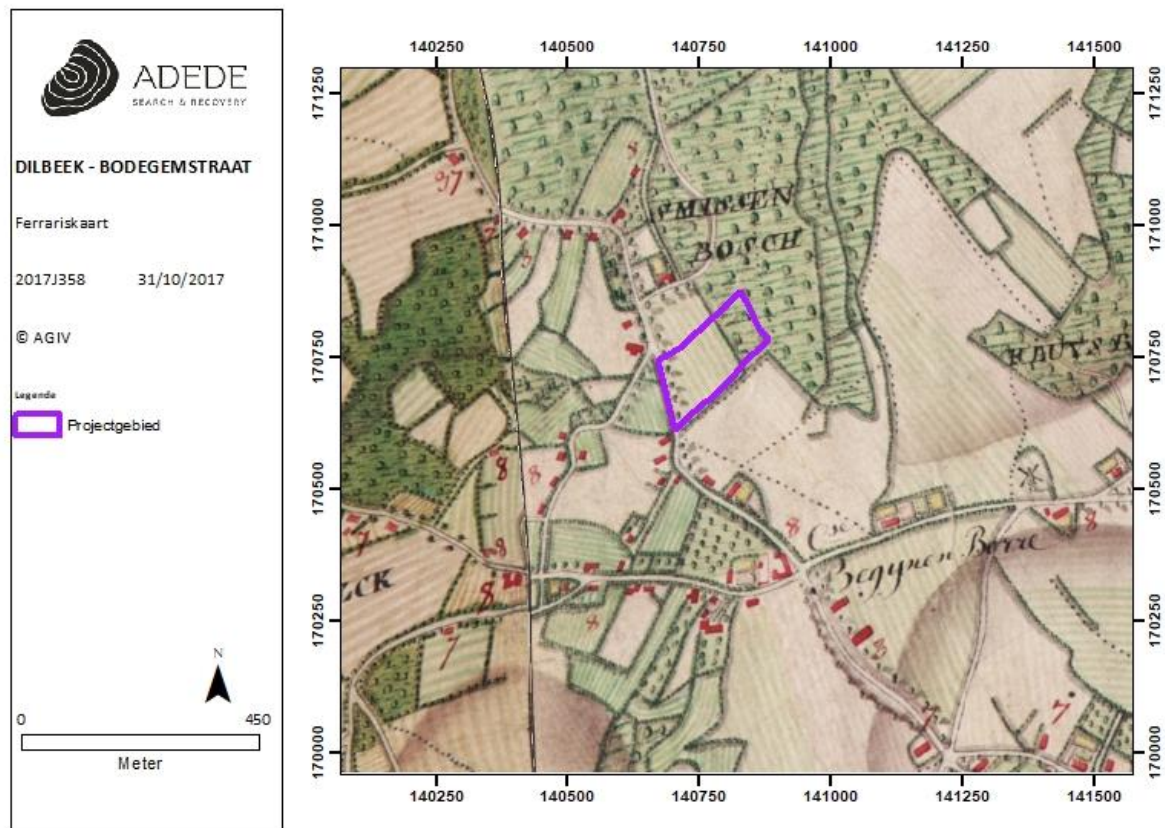
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Villaret

3.3.2.3 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia en Keizer Jozef II werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst grootschalig en systematisch topografisch gekarteerd. 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende tekst. Dit alles gebeurde onder leiding van generaal Joseph-Jean-François Graaf de Ferraris (1726-1814). Het resultaat was een Kabinetskaart in drie exemplaren. Het exemplaar, bestemd voor de Oostenrijkse gouverneur Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Rijksarchief in Den Haag en het Kriegsarchiv te Wenen.¹¹ Het landgebruik op de kaart van Ferraris is niet veranderd ten opzichte van de kaart van Villaret: bos in het noordoosten en landbouwgrond in de overige delen. Het bos dat deels gelegen is in het onderzoeksgebied wordt genoemd als Smissenbosch. Er is geen bebouwing aanwezig in het gebied

¹¹ http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

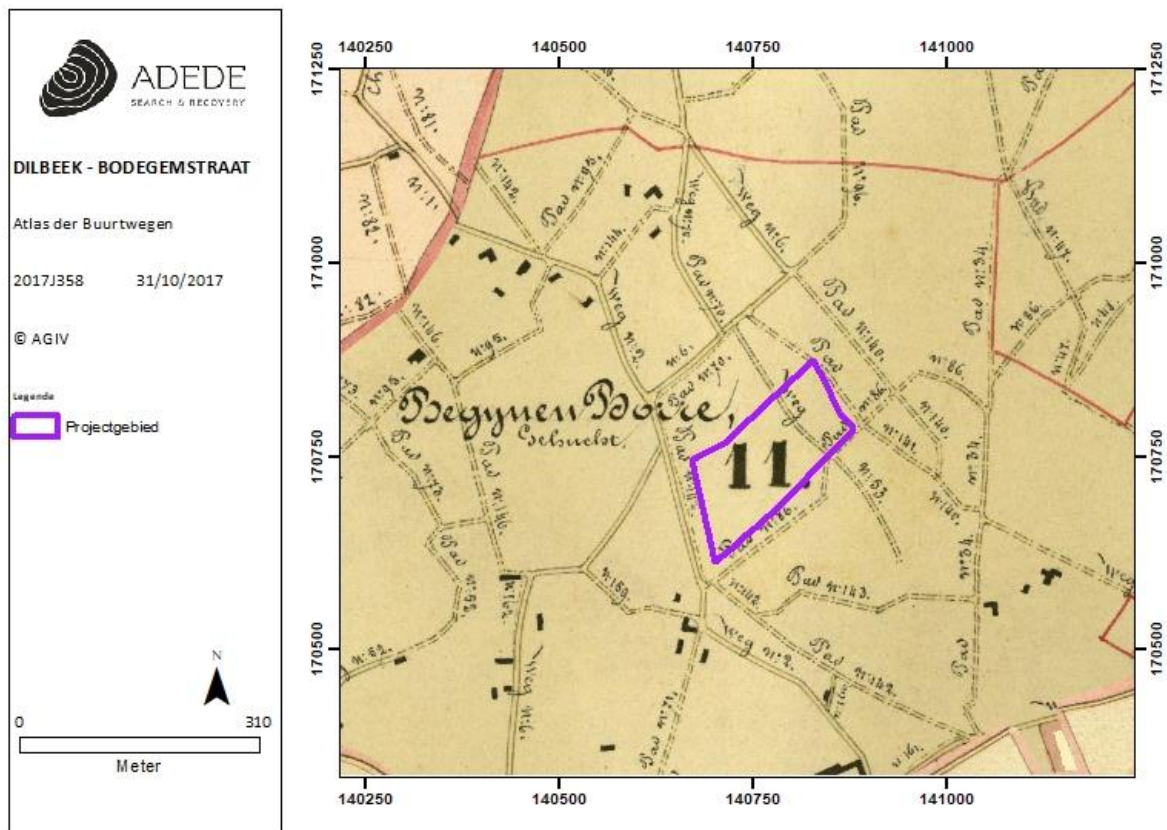
maar rondom is de bebouwing wel toegenomen tegenover Villaret. In het zuiden wordt de hoeve Begijnen Borre genoemd en in het zuidoosten is nog steeds de molen zichtbaar.

Figuur 13. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

3.3.2.4 Atlas der Buurtwegen (1840)

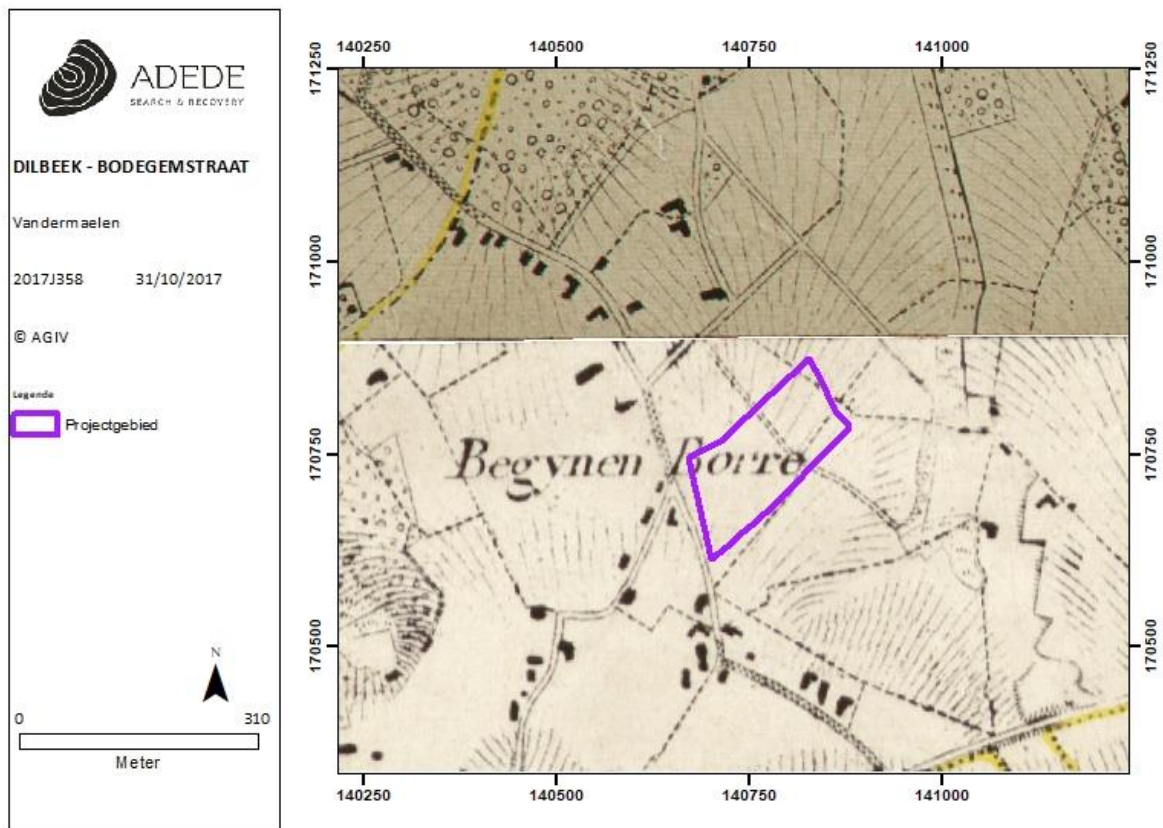
Begijnen Borre geeft op de Atlas der Buurtwegen zijn naam naast de hoeve nu ook aan het gehucht waar het onderzoeksgebied gelegen is. Er is nog steeds geen bebouwing in het onderzoeksgebied maar wel twee weg, namelijk Weg no. 53 en Pad no. 86. Pad no. 86 loopt in het zuiden verder als zuidelijke grens van het gebied.

Figuur 14. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.3.2.5 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

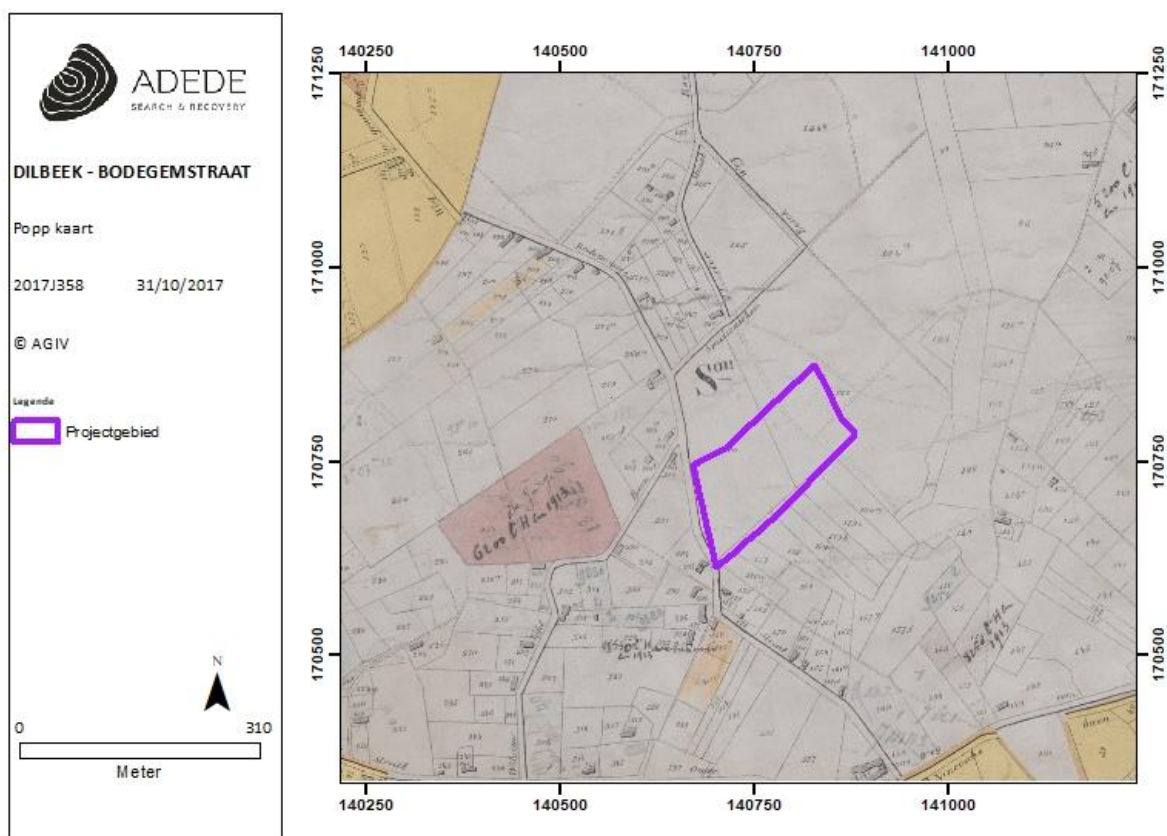
Op de topografische kaart wordt in tegenstelling tot de Atlas ook het landgebruik weergegeven. Daarop is te zien dat het gebied volledig tot landbouwgebied of braakliggende zone is geëvolueerd. Het bos in het noordoosten is verdwenen. Het gebied wordt nog steeds doorkruist door wegen in het noordoosten; maar blijft onbebouwd. Dit in tegenstelling tot de omgeving waarbij een toenemende bebouwing is waar te nemen in het westen van het onderzoeksgebied. De noordelijke afhelling wordt op deze kaart duidelijk weergegeven.

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

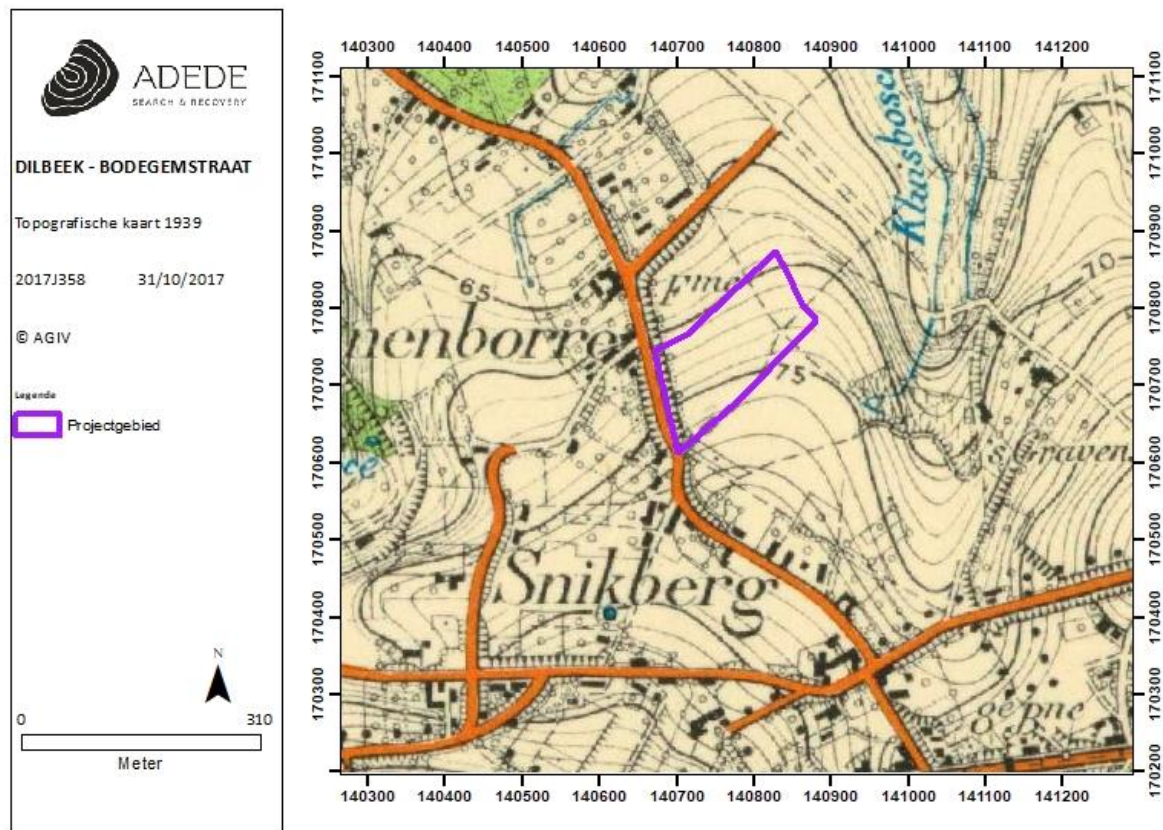
3.3.2.6 Kaart van Popp (1842 – 1879)

De kaart van Popp toont geen significante verschillen met de Atlas der Buurtwegen en de Topografische kaart van Vandermaelen. Op deze kaart zijn de toenmalige perceelsgrenzen afgebeeld. Het onderzoeksgebied valt hier binnen de percelen 290 en 182.

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

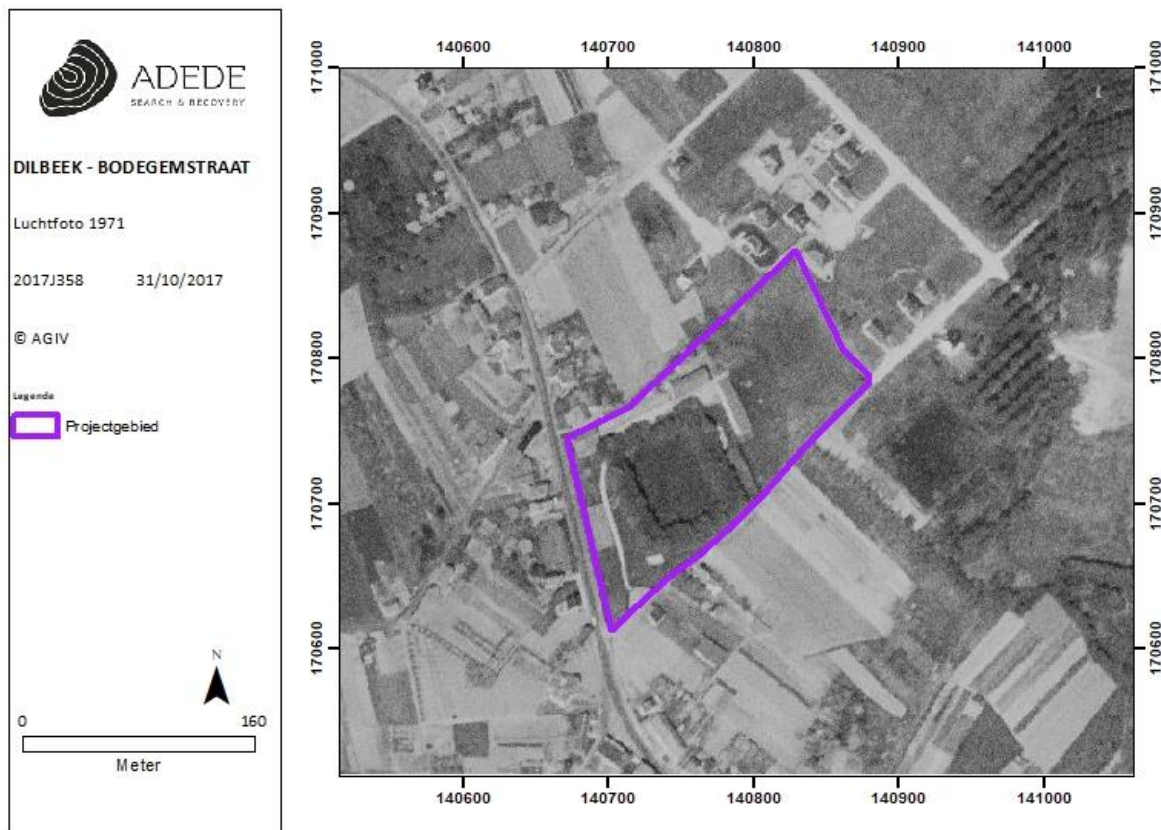
3.3.2.7 Topografische kaart 1939

Figuur 17. Situering van het projectgebied op de topografische kaart van 1939.

Op de topografische kaart van 1939 is het onderzoeksgebied nog steeds onbebouwd. In het noordoosten lopen onverharde wegen en de westelijke grens wordt gevormd door een verharde weg. Parallel met deze verharde weg is een berm gelegen in het gebied.

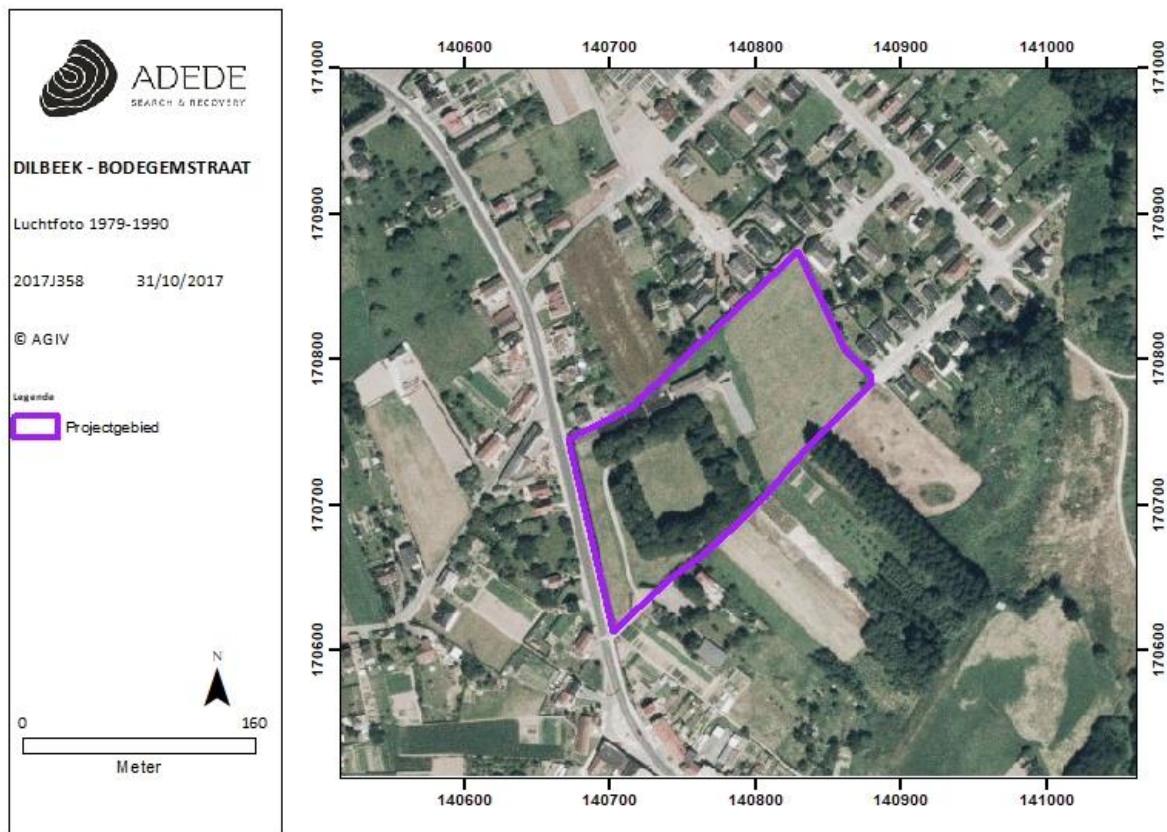
3.3.2.8 Luchtfoto's 1971

Figuur 18. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.

De luchtfoto van 1971 toont voor het eerst bebouwing in het gebied. Het gaat om tenminste vijf gebouwen die zich in het westelijke deel van het onderzoeksgebied bevinden. Ze zijn geconcentreerd rond een bomenrij dat een vierkant vormt, centraal in het onderzoeksgebied. Vanaf het zuidoosten loopt een verharde weg in noordelijke richting naar de noordelijke gebouwen. Het oostelijk deel van het onderzoeksgebied is onbebouwd en waarschijnlijk in gebruik als landbouwgrond.

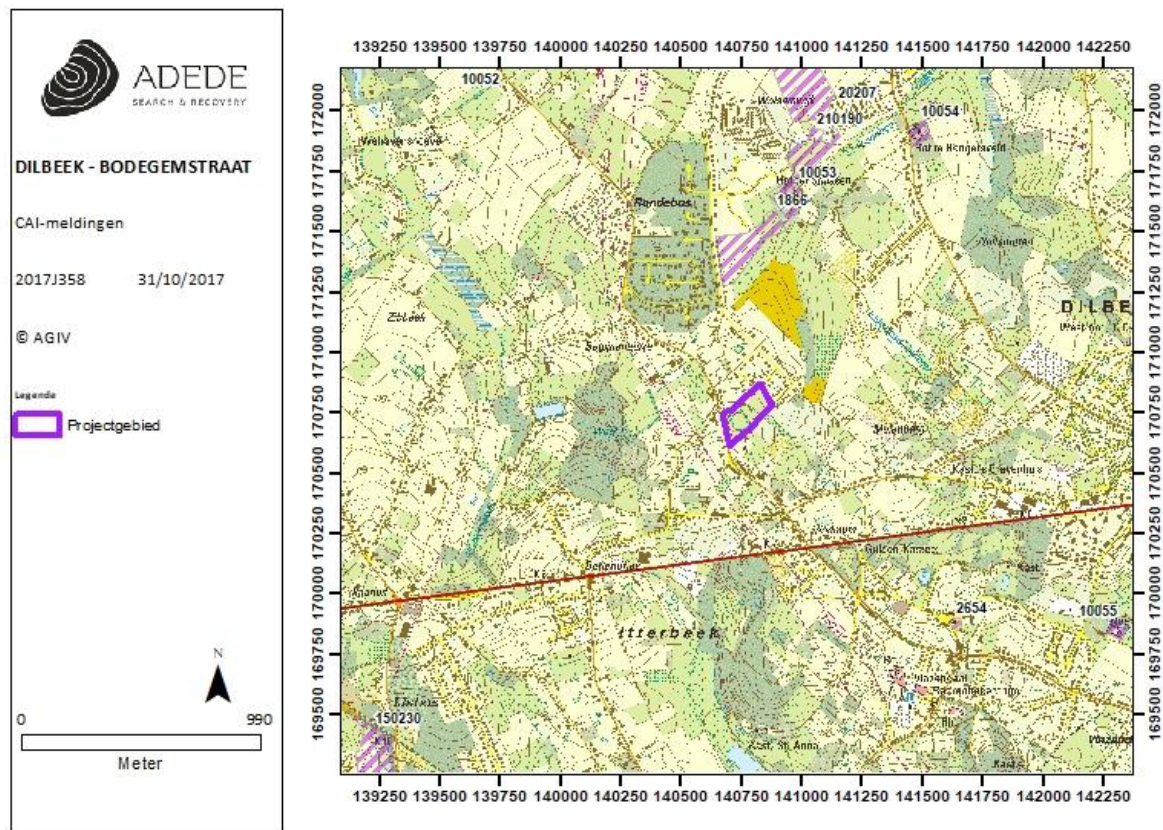
3.3.2.9 Luchtfoto's 1979-1990

Figuur 19. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979.

De luchtfoto van 1979-1990 toont weinig verschil met deze van 1979. Het gebouw ten westen van de verharde weg is verdwenen, de overige gebouwen met de harde weg zijn nog steeds aanwezig. Ook de centrale bomenrij in vierkantvorm en het landbouwgebied in het oosten zijn hetzelfde gebleven.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

Figuur 20. Situering van enkele CAI-locaties in de omgeving van het projectgebied.

3.4.1 Steen- en metaaltijden

Vondsten uit de steen- en metaaltijden zijn in de directe omgeving enkel teruggevonden ten noorden van het onderzoeksgebied. Het betreft twee locaties in het gebied Wolsemveld. **CAI-locatie 1866** of Wolsemveld I was de locatie van een silex pijlpunt uit het laat-neolithicum. Deze was echter buiten context. Deze locatie leverde ook vondsten op uit de metaaltijden, meer specifiek de midden-ijzertijd, namelijk drie kuilen waarvan twee van het klokvormige type. Hier werden een spinschijfje, verbrande leem en silexfragmentjes en handgevormd aardewerk aangetroffen. Onder dit aardewerk waren scherven van een geknikte kom met openstaande schouder die duidelijk in de midden-ijzertijd kon gedateerd worden (500 v.Chr.-250 v.Chr.).¹²

¹² <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/1866>

De andere locatie is **CAI-locatie 20207** (Wolsemveld III) met een gepolijste bijl uit het midden-neolithicum. Het is vervaardigd uit Spiennes-vuursteen en gevonden in de vulling van een Romeins spoor. Ook een geretoucheerd fragment van een corticale kling uit het jong-paleolithicum en een chip uit silex werden ontdekt op deze locatie.¹³

3.4.2 Romeinse tijd

Op dezelfde locaties van de steen- en metaaltijden (**CAI-locaties 1866 en 20207**) werd ook Romeins materiaal gevonden, meer specifiek uit de Midden-Romeinse periode. Het betreft een rechthoekige villa met greppels, grachten, paalkuilen en steenbouw. De villa was omgeven door een gracht en binnen het domein was waarschijnlijk een palissade aanwezig tussen het pars urbana en pars rustica. Hier werd ook zogenaamd “Belgisch waar” aangetroffen, namelijk terra nigra en terra rubra. Ook enkel grafstructuren werden aangetroffen op locatie 20207.¹⁴

Ook op **CAI-locatie 210190** werd Romeins materiaal ontdekt. Deze locatie is gelegen tussen de locaties 1866 en 20207 en dus waarschijnlijk verbonden met de Romeinse occupatiegeschiedenis van beide locaties. Net als op locatie 20207 werden enkele vlakgraven aangetroffen met grote concentraties houtskool, verbrande leem en baksteen/tegulaestukjes. Ook enkele greppels en kuilen werden ontdekt die vermoedelijk in verband staan met het villadomein.¹⁵

3.4.3 Middeleeuwen

3.4.3.1 Volle middeleeuwen

De volle middeleeuwen zijn bekend bij twee sites in de buurt van het onderzoeksgebied, beiden ten zuiden ervan. De eerste is **CAI-locatie 150230**, 2 km, ten zuidwesten van het onderzoeksgebied, waar een hutkom werd aangetroffen samen met kogelpotten. De tweede locatie (**CAI 10055**) is gelegen op 1,7 km zuidoostelijk van het onderzoeksgebied en bevat een hoeve die vernield werd in de 17e eeuw en later terug heropgebouwd.¹⁶

3.4.3.2 Late middeleeuwen

CAI-locatie 150230 liet ook sporen achter uit de late middeleeuwen, namelijk een bijgebouwtje met muren in baksteen en zandsteen en een rode bakstenen vloer. Ook werd een vierkante bakstenen

¹³ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/20207>

¹⁴ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/1866>, <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/20207>

¹⁵ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/210190>

¹⁶ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/150230>, <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/10055>

structuur ontdekt, gevuld met grijze leem met aardewerk en metaal. Tenslotte ook een zilveren munt van Philips de Schone.¹⁷

Cai locaties 10052, 10053 en 10054 zijn indicatoren van enkele laatmiddeleeuwse hoeves in de omgeving van het onderzoeksgebied. Hiervan waren de twee laatstgenoemden voormalige pachthoeves van de abdij van Groot-Bijgaarden.¹⁸

De Sint-Pieterskerk van Itterbeek (**CAI-locatie 2654**) is ook een laatmiddeleeuwse indicator met naast de kerk ook meerdere vlakgraven rond de kerk uit deze periode.¹⁹

3.4.4 Nieuwe en Nieuwste Tijd

Uit de Nieuwe Tijd zijn er op **CAI-locatie 150230** een hoeve, twee bijgebouwen en drie waterputten teruggevonden. Verder ook nog enkele kuilen die vermoedelijk te maken hebben met agrarische en/of ambachtelijke activiteiten.²⁰

Locatie 20207 liet slechts een oorfragment van een kruik in steengoed en een wandfragment in geglaazuurd aardewerk na uit de Nieuwe Tijd. De Nieuwste Tijd was aanwezig met twee grote glasfragmenten, waarschijnlijk van recente vensterglasproductie uit de 20e eeuw en sporen die de bedding vormen van een ca. 6 m brede weg. Deze weg stond in de buurt bekend als de “losweg”.²¹

¹⁷ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/150230>

¹⁸ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/10052>, <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/10053>, <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/10054>

¹⁹ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/2654>

²⁰ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/150230>

²¹ <https://cai.onroenderfgoed.be/locatie/20207>

4 Besluit

4.1 Archeologische waardering

Beantwoorden onderzoeksvragen

Teneinde een gedegen inschatting te kunnen maken van het projectgebied in functie van de archeologische verwachting en de geplande ingrepen met bijhorend mogelijke schade aan het plaatselijke bodemarchief dienen de vooropgestelde onderzoeksvragen beantwoord te worden

- *Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?*

De geraadpleegde bronnen tijdens het bureauonderzoek tonen aan dat het projectgebied gelegen is binnen een omgeving die getypeerd wordt door een verspreide hoevebouw vanaf de middeleeuwen. De historische kaarten tonen aan dat het projectgebied deels gelegen is binnen een bos, genaamd Smissenbosch op de kaart van Ferraris, ook op de Villaretkaart is dit bos te zien. De overige delen van het projectgebied staan gekarteerd als landbouwgrond. Bebouwing is geheel afwezig op het projectgebied en kan men pas een eerste maal herkennen op de luchtfoto's van 1971.

De CAI-waarden in de omgeving tonen een gevarieerd beeld, waarbij uit de prehistorie enkele losse vondsten werden aangetroffen. Op dezelfde locaties als de losse vondsten waren eveneens Romeinse vondsten aanwezig, waaronder een villa. Een tweede locatie bevindt zich nabij bovenstaande CAI-meldingen, het betrof enkele vlakgraven en greppels, die vermoedelijk in verband staan met het villadomein.

Uit de volle middeleeuwen zijn twee sites gekend, een hutkom op ca. 2km van het onderzoeksgebied en een hoeve op ca. 1.7km van het onderzoeksgebied. Op dezelfde locatie als de hutkom werd een bijgebouw uit bak- en zandsteen aangetroffen uit de late middeleeuwen. Naast deze archeologische waarden komen nog drie cartografische indicatoren naar voor die wijzen op enkele hoeves. Ook uit de Nieuwe tijd is een hoeve gekend, deze werd opgegraven met twee bijgebouwen en drie waterputten. Uit de Nieuwste Tijd werden nog enkele losse glasfragmenten teruggevonden, waarschijnlijk van recente vensterglasproductie uit de 20ste eeuw.

Indien men de landschappelijke gegevens in rekening brengt, dan blijkt dat het projectgebied gelegen is op een hogere rug met droge leembodem. Er is een uitgesproken microreliëf aanwezig, waarbij het zuidelijke deel 8m lager ligt dan het noordelijke. Indien men de geografische spreiding van de CAI-waarden bekijkt, dan blijkt dat deze niet voorkomen in de directe omgeving van het projectgebied. Binnen een ruimere omgeving dan situeren de meeste sites zich nabij het centrum van Dilbeek. Opvallend bovendien is dat alle gekende archeologische waarden gelegen zijn op de lageregelegen

delen van het landschap en men de hoger gelegen rug ontwijkt. De hoger gelegen leemrug deed voornamelijk dienst als uitstekende landbouwgrond.

Zoals men uit de landschappelijke inplanting kan verwachten is de bodem zeer sterk erosiegevoelig, dit is enerzijds het gevolg van de hellingsgraad van bijna 5%, maar kan anderzijds ook een gevolg zijn van het eeuwenlange landbouwgebruik. Uit de bodemtype kaart van Vlaanderen blijkt tevens dat de A-horizont zeer sterk geërodeerd is en minder dan 40cm beslaat. Daarenboven werd het zuidelijke deel van het projectgebied lange tijd in genomen door een bos, waardoor men ook hier zekere verstoring door bioturbatie kan verwachten.

- *Zijn er archeologisch sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?*

Binnen de contouren van het onderzoeksgebied is nog geen voorgaand archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd, bijgevolg zijn binnen het projectgebied dan ook geen sites gekend met relevante cultuurhistorische waarde. In de nabije omgeving van het projectgebied zijn eveneens geen relevante sites gekend, de meeste sites zijn gelegen op ca. 900m afstand of meer en bevinden zich bovendien in een landschappelijk verschillende context. Op basis van de archeologische bronnen kan men wel een verspreide hoevebouw vanaf de middeleeuwen verwachten in de omgeving.

- *Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?*

Op oudere cartografische bronnen, zoals de Villaret-kaart en Ferrariskaart is een deel van het projectgebied gekarteerd als bos. Na de kaart van Ferraris is het bos niet meer zichtbaar. De overige delen van het projectgebied staan sinds begin 18^e eeuw gekarteerd als landbouwgebied. Dit blijft zo tot de bouw van de huidige school in 1971. Uit de bodemtypekaart van Vlaanderen blijkt dat de gronden van het projectgebied zeer geschikt zijn voor landbouw.

- *Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?*

De historische bebouwing is afwezig. Op de historische kaarten zijn geen gebouwen te zien op het onderzoeksgebied, in de omgeving van het projectgebied kan men voornamelijk gebouwen waarnemen ten westen. Vanaf de luchtfoto's uit 1971 is er bebouwing te zien op het projectgebied, het gaat hierbij in alle waarschijnlijkheid om de huidige bestaande bebouwing.

- *Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorische en archeologisch erfgoed?*

De geplande werken houden een afbraak van de bestaande bebouwing in, terwijl alle beplanten zoals de bomenrijen behouden blijven. De nieuwe bouwen zullen geïntegreerd worden rondom de bestaande bebouwing, waarbij een bouwoppervlakte van 2000m² wordt ingenomen. De verstoring vindt echter niet in een aaneengesloten blok plaats maar een twee zones van elk ca. 1000m². Men kan ervan uit gaan dat binnen die zones het bodemarchief integraal vernield zal worden.

Afweging verder onderzoek

Afgaand op bovenstaande archeologische waardering lijkt men een verwachting naar voor te kunnen schuiven naar landbouwsporen of sporen gelinkt aan een rurale omgeving/samenleving. De meeste gekende waarden worden gedateerd in de middeleeuwen en de daaropvolgende periodes. Voor de Romeinse tijd is een villa gekend en oudere periodes worden beperkt tot twee locaties waar men enkele losse vondsten heeft aangetroffen. Men moet echter de connotatie maken dat alle gekende sites zich in een ander landschappelijke context bevinden dan het projectgebied. Op de hoger gelegen delen in het landschap, waar het projectgebied gelokaliseerd is, blijken geen archeologische waarden voor te komen. Hieruit zou men kunnen afleiden dat men bewoning op de lageregelegen delen in het landschap verkoos en de hogere gebieden gebruikt werden voor landbouw. Dit blijkt ook uit de beschikbare historische kaarten en de bodemtypekaart van Vlaanderen die aangeeft dat de gronden uitermate goed geschikt zijn voor landbouw. Op basis hiervan kan men stellen dat er een lage archeologische verwachting is. Dit feit gecombineerd met de hoge mate van erosie en geërodeerde bodems maken dat het potentieel op kennisvermeerdering te beperkt is om verder onderzoek te adviseren.

4.2 Besluit breed publiek

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag voor het project gelegen langs de Bodegemstraat te Dilbeek heeft ADEDE-bvba in opdracht van de bouwheer een archeologienota opgesteld. Op het terrein zal de bestaande infrastructuur en verharding afgebroken worden en wordt een nieuw schoolcomplex opgericht. De geplande ingrepen vinden plaats op verschillende locaties en hebben de potentie om het bodemarchief integraal te verstoren.

Op basis van de historische, cartografische, landschappelijke en geologische gegevens werd het projectgebied onderzocht naar potentieel aanwezig cultuurhistorisch erfgoed. Aan de hand die bronnen kon men aantonen dat het archeologisch potentieel van het projectgebied eerder laag moet

worden ingeschat. Daarenboven zorgt de sterk geërodeerde bodem en mogelijke bioturbatie voor zeer ongunstig bewaringsomstandigheden waardoor het potentieel op kennisvermeerdering vrij laag moet worden ingeschat. Na het maken van een kosten-baten analyse en teruggekoppeld aan de geplande ingrepen acht ADEDE-bvba verder (voor)onderzoek met ingreep in de bodem niet noodzakelijk, omdat de kosten niet in verhouding zouden zijn met het uit het onderzoek voortvloeiende kennisvermeerderingspotentieel.

5 Bibliografie

Buffel P., Matthijs J. 2009. Toelichting bij de geologische kaart van België, kaartblad 31-39 Brussel – Nijvel, Brussel: Belgische Geologische Dienst.

De Ketelaere S., 2016, Archeologienota Dilbeek, Bodegemstraat, BAAC.

Louis A., 1957. Verklarende tekst bij het kaartblad Anderlecht 87E, Bodemkaart van België, Brussel: Instituut tot aanmoediging van het Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw.

Internetbronnen:

<https://bib.kuleuven.be/ub/nieuws/2015/kaart-van-jean-villaret-1745-1748-digitaal-beschikbaar-via-limo>

<https://cai.onroenderfgoed.be/>

<https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/>

<https://www.milieuinfo.be/dms/d/a/workspace/SpacesStore/1313fd91-baea-4fd3-bc28-a4bb125c9e0a/02.png>

6 Lijst van plannen

Plannr.	Beschrijving	Schaal	Wijze vervaardiging	Datum aanmaak
0001	Projectgebied op topografische kaart.	1/7500	digitaal	21/12/2017
0002	Projectgebied op orthofoto uit 2016.	1/1500	digitaal	21/12/2017
0003	Projectgebied op GRB kaart, kadastrale informatie.	1/1000	digitaal	21/12/2017
0004	Gekende verstoorde zones binnen het projectgebied.	1/1000	digitaal	21/12/2017
0005	Inplantingsplan bestaande situatie projectgebied.	1/1000	digitaal	21/12/2017
0006	Inplantingsplan geplande situatie projectgebied.	1/1000	digitaal	21/12/2017
0007	Projectgebied op Digitaal hoogtemodel Vlaanderen II, Digitaal terreinmodel, raster 1m.	1/45.000	digitaal	21/12/2017
0008	Projectgebied op Digitaal hoogtemodel Vlaanderen II, Digitaal terreinmodel, raster 1m (Detail).	1/2700	digitaal	21/12/2017
0009	Projectgebied op de tertiair geologische kaart.	1/2700	digitaal	21/12/2017
0010	Projectgebied op de quartair geologische kaart.	1/2700	digitaal	21/12/2017
0011	Projectgebied op de bodemtypekaart.	1/2700	digitaal	21/12/2017
0012	Projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, opname 2016.	1/2700	digitaal	21/12/2017
0013	Projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart der Vlaamse gemeenten.	1/2700	digitaal	21/12/2017
0014	Projectgebied op de landgebruikskaart (bodemgebruiksbestand), opname 2001.	1/2700	digitaal	21/12/2017
0015	Projectgebied op het gewestplan.	1/2700	digitaal	21/12/2017
0016	Projectgebied op kaart van Fricx.	1/50.000	analoog	21/12/2017
0017	Projectgebied op kaart van Villaret.	1/10.000	analoog	21/12/2017
0018	Projectgebied op kaart van Ferraris.	1/10.000	analoog	21/12/2017
0019	Projectgebied op Atlas der Buurtwegen	1/7500	analoog	21/12/2017
0020	Projectgebied op topografische kaart van Vandermaelen.	1/7500	analoog	21/12/2017
0021	Projectgebied op kaart van Popp.	1/7500	analoog	21/12/2017
0022	Projectgebied op luchtfoto uit 1971.	1/4000	digitaal	21/12/2017
0023	Projectgebied op luchtfoto uit 1979-1990.	1/4000	digitaal	21/12/2017

0024	CAI-locaties ten opzichte van het projectgebied.	1/24.000	digitaal	21/12/2017
------	--	----------	----------	------------

7 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.	- 18 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 19 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.	- 20 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.	- 21 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.	- 22 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 23 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.	- 24 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.	- 25 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 26 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 27 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx.... Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.	
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.	- 32 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.	- 33 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 34 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.	- 35 -
Figuur 16. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.	- 39 -

8 Bijlage

T.V. TEAM BEGIJNENBORRE
Carton de Wiertlaan 123, B-1090, Brussel

Begijnenborre, Dilbeek
locatie

Juni 2017
datum

A3
formaat

1:5000
schaal

situatieplan
tekening

kleuterschool, speelpleinwerking en polyzalen
project

TEK-01

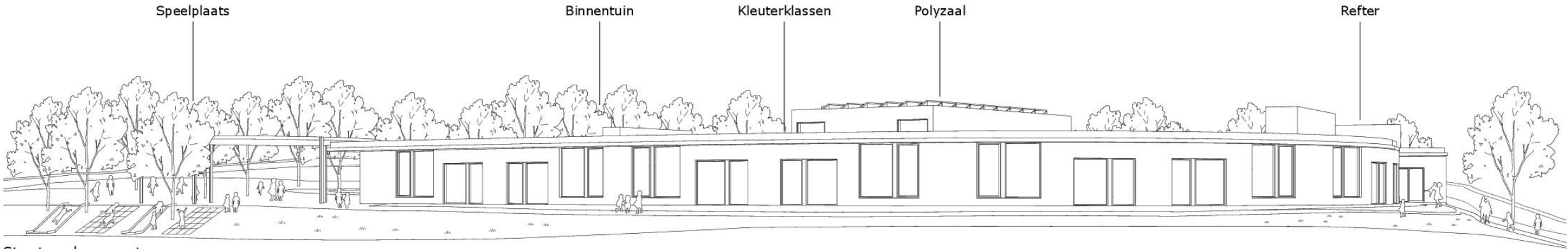
Toekomen via straatzijde : ontvangstplein leidt naar luifel, met daaronder toegang tot school / refter en speelpleinwerking / polyzaal.

ONTWERPPROCES FASE VOORONTWERP

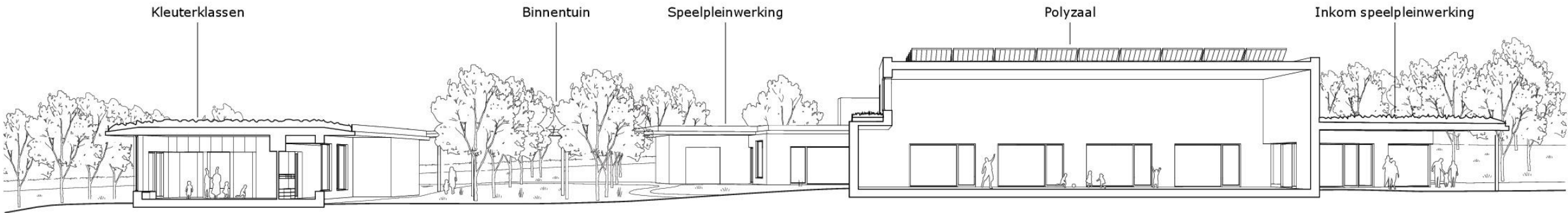

Ontvangstplein hoofdinkom Bodegemstraat : luifel centrale inkom, links refter en school, rechts polyzaal en speelplein.

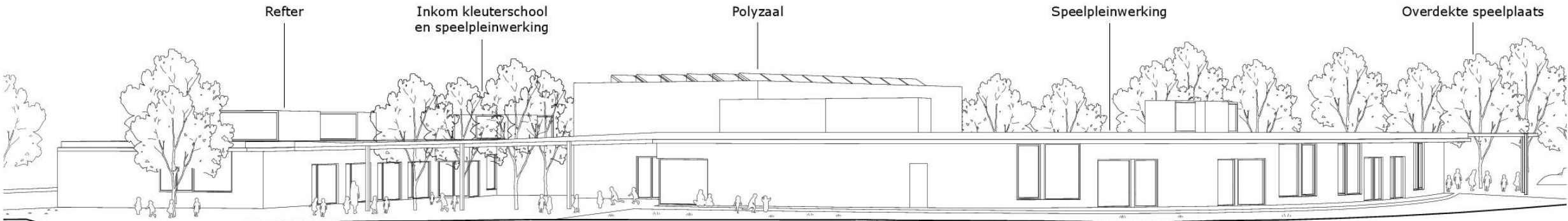
WIJZIGINGEN TOV WEDSTRIJDONTWERP IN BEELD

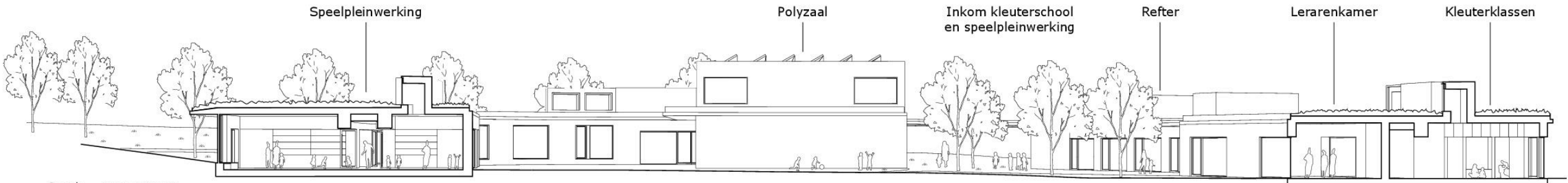
Straatgevel - voorontwerp

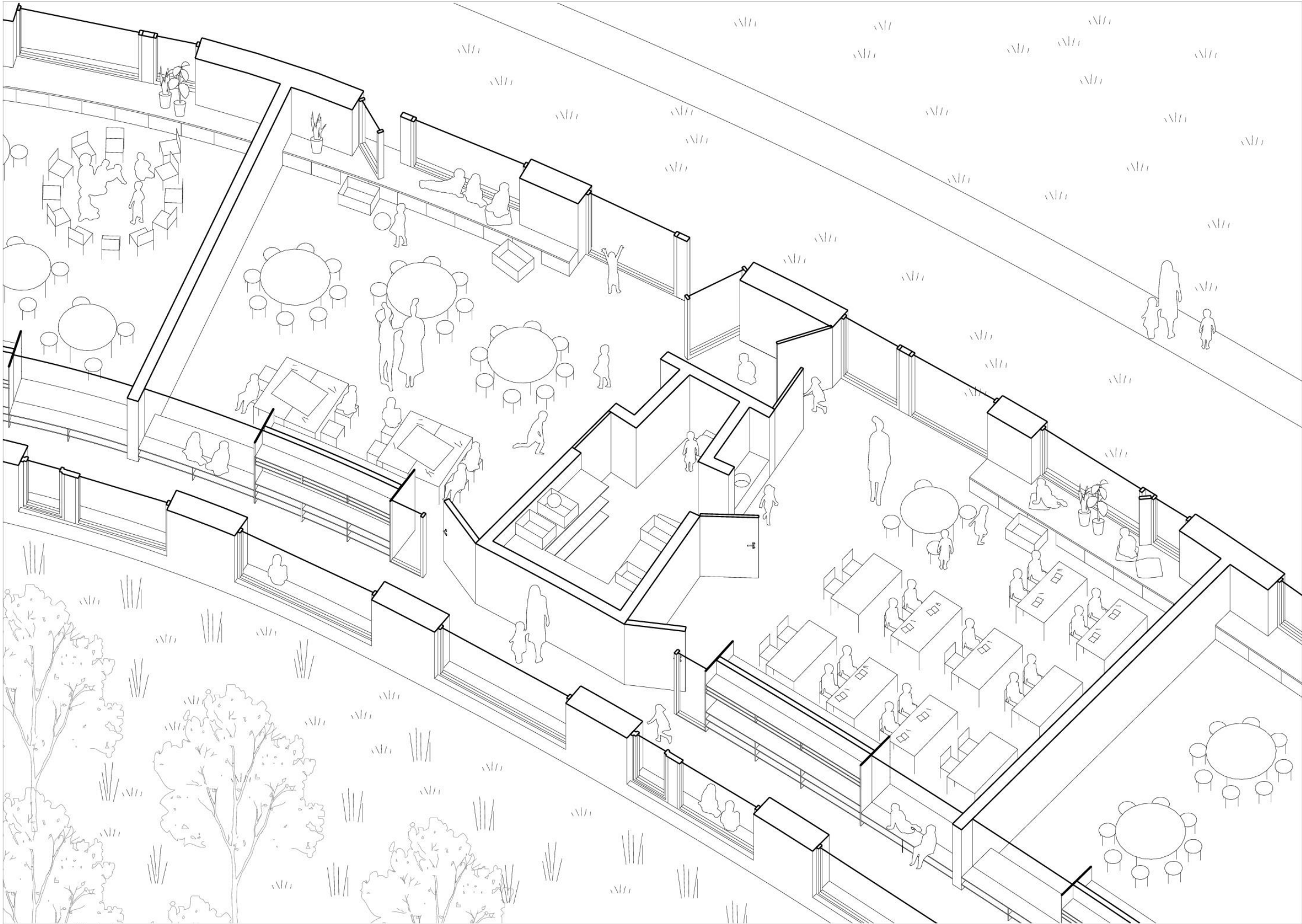
Snede - voorontwerp

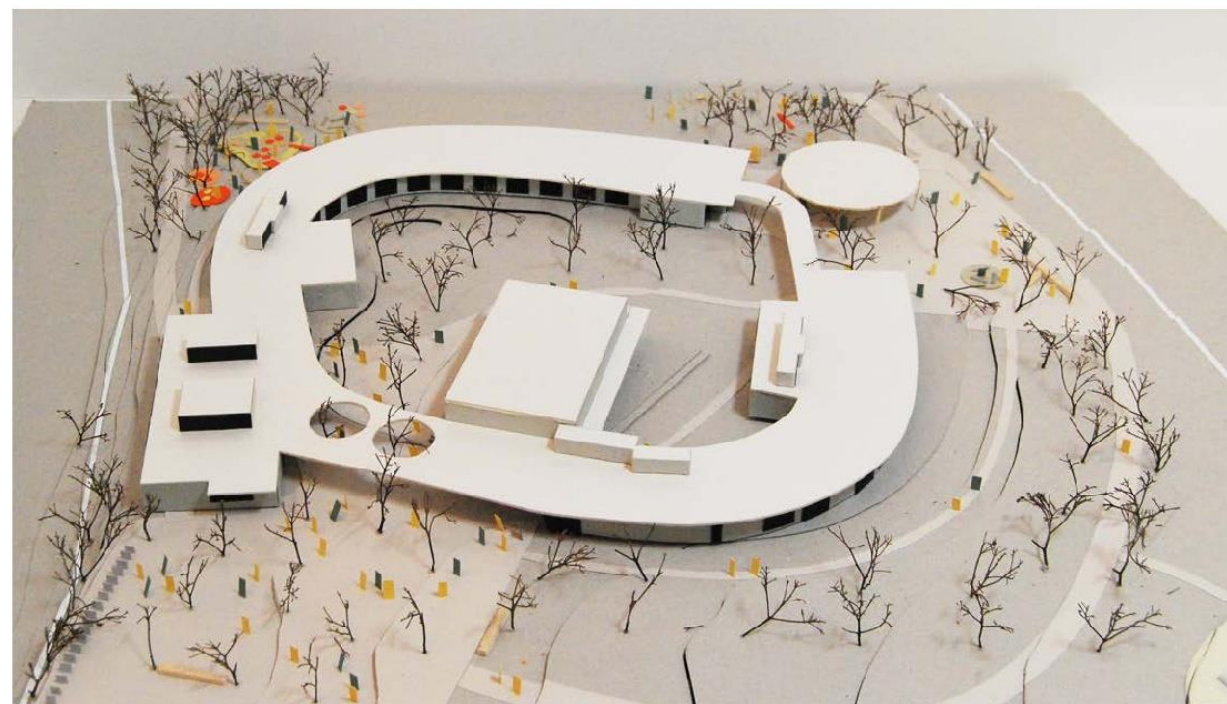
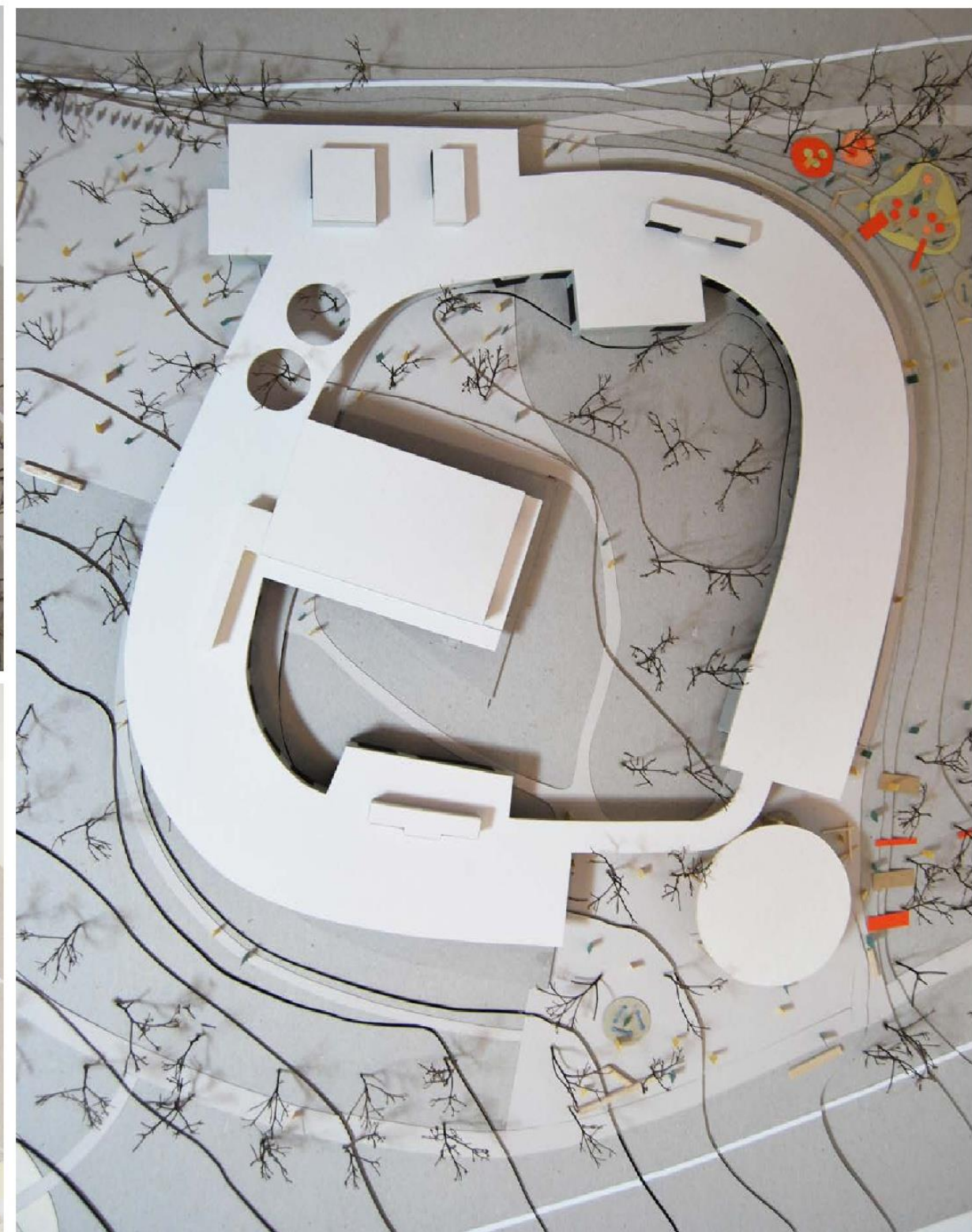
Gevel zijde speelplaats - voorontwerp

Snede - voorontwerp

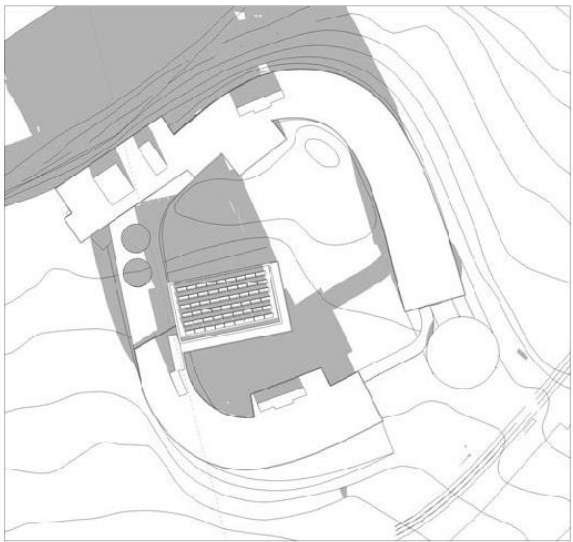
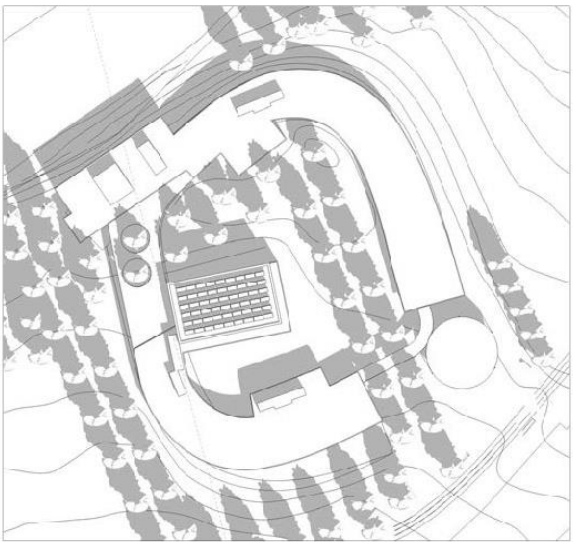
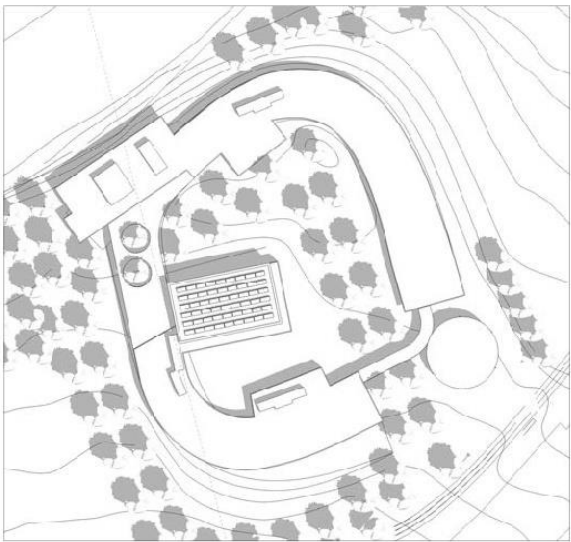
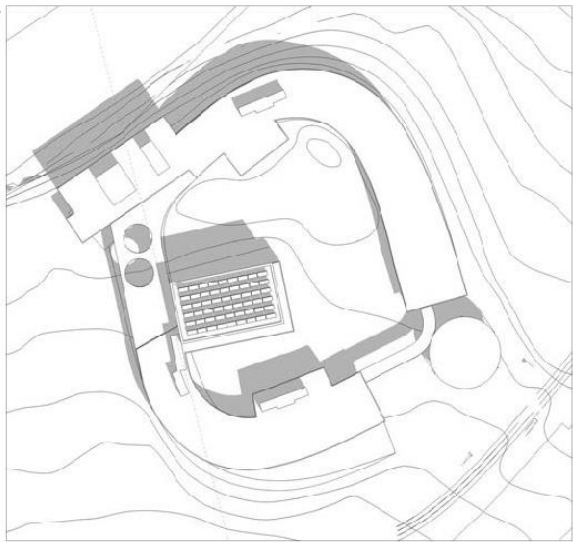

Axonometrie kleuterklassen.

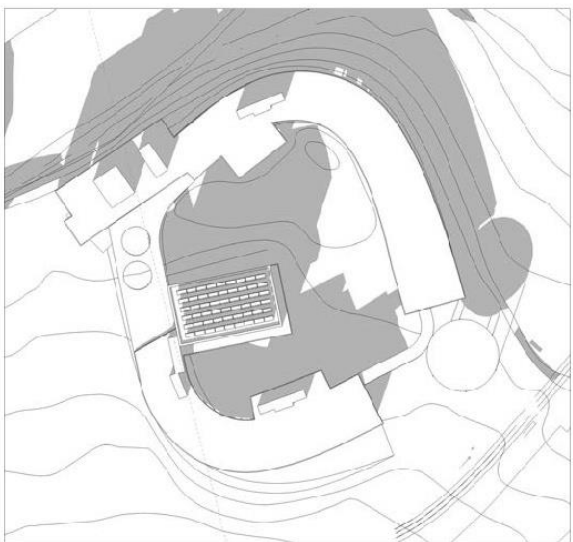
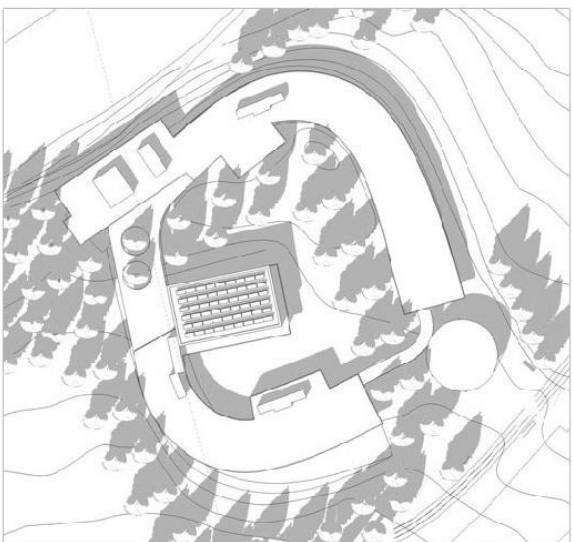
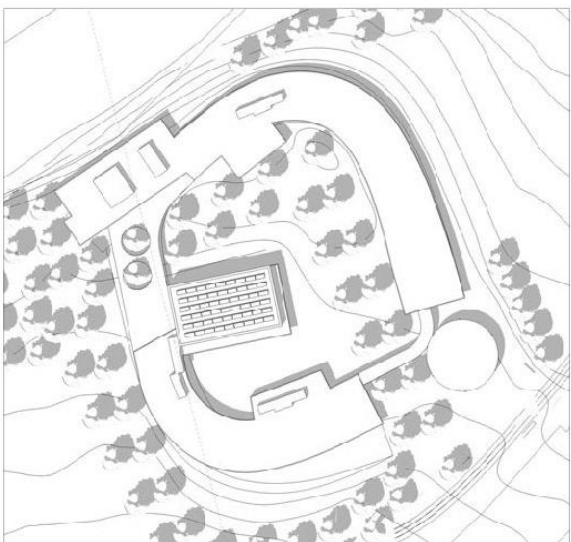
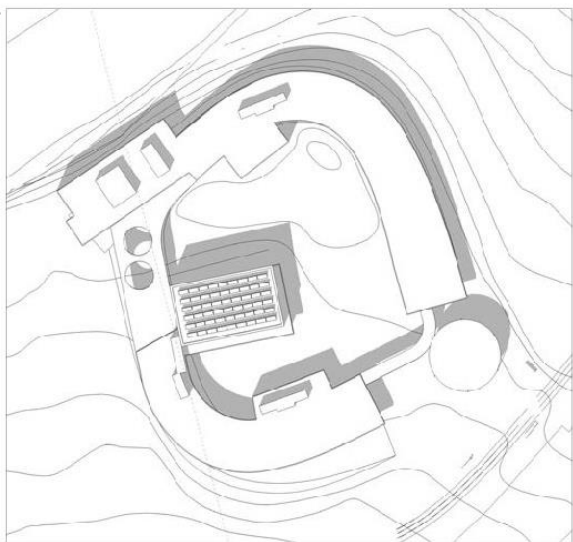

maquette schaal 1:200 - fase voorontwerp.

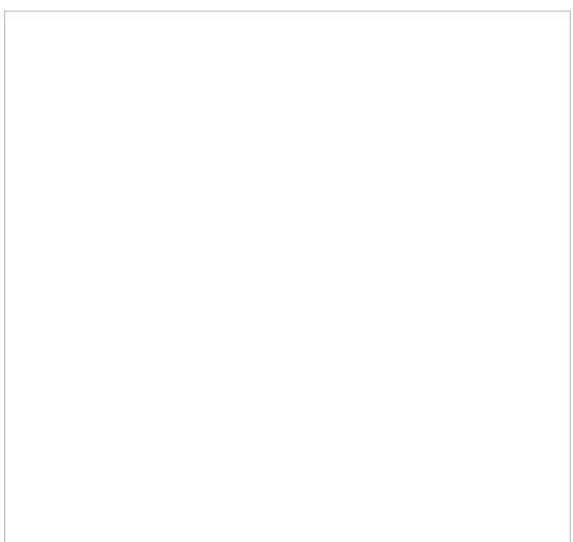
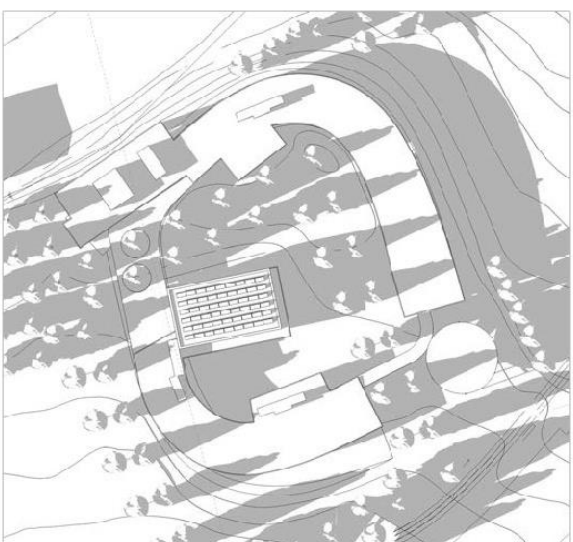
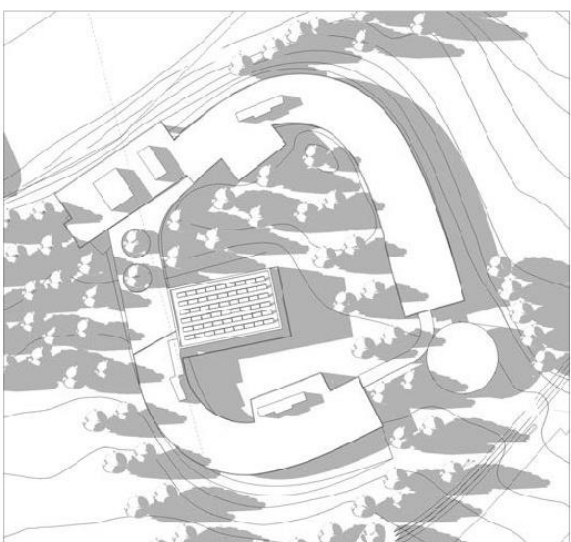
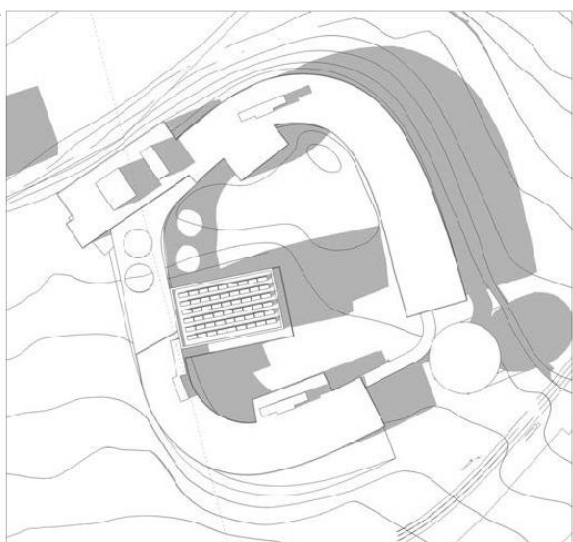
10 uur

13 uur

17 uur

21 maart

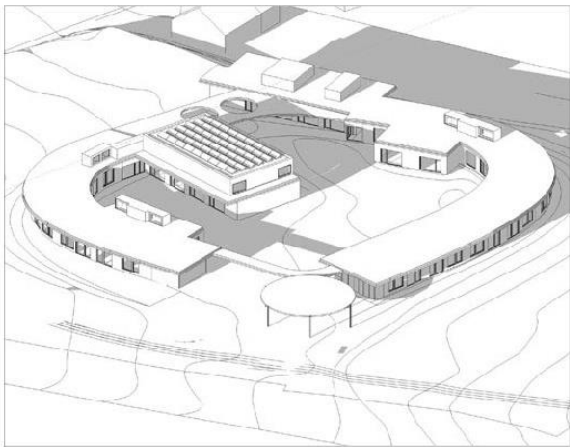
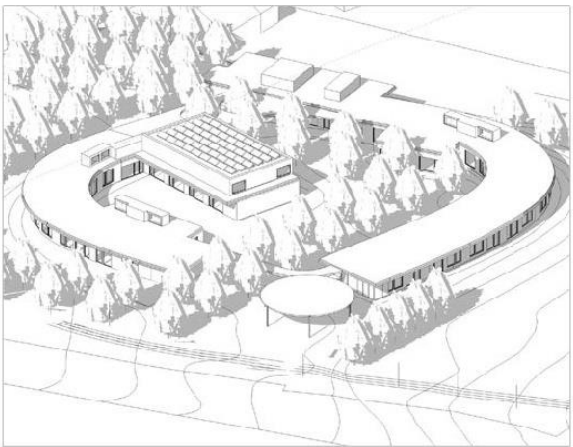
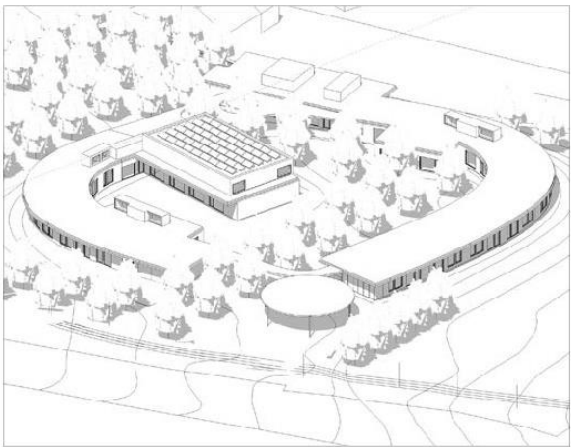
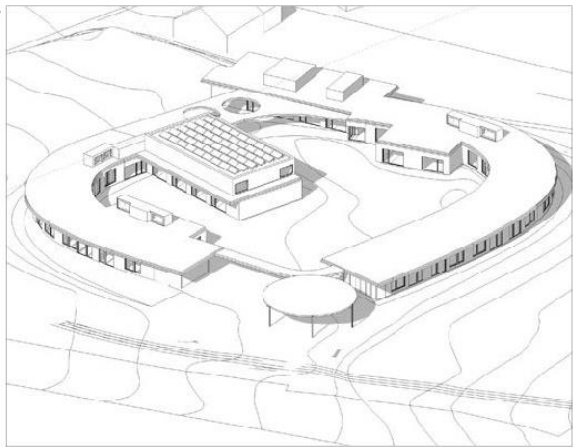
Boven aanzicht.

21 juni

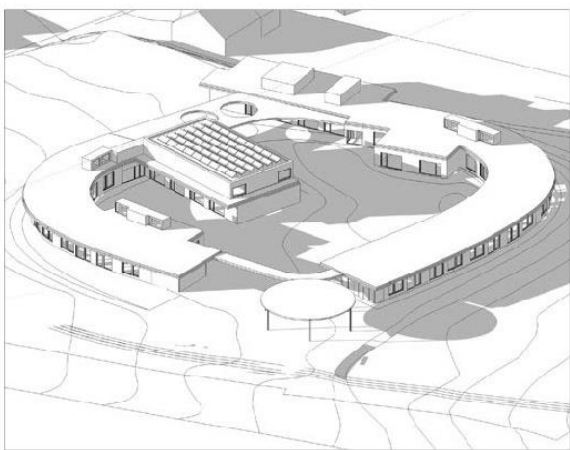
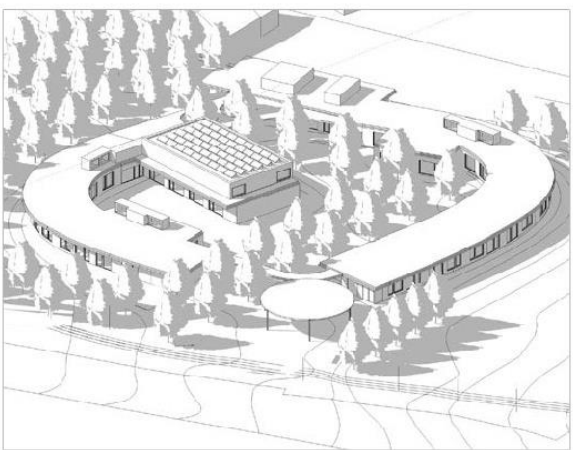
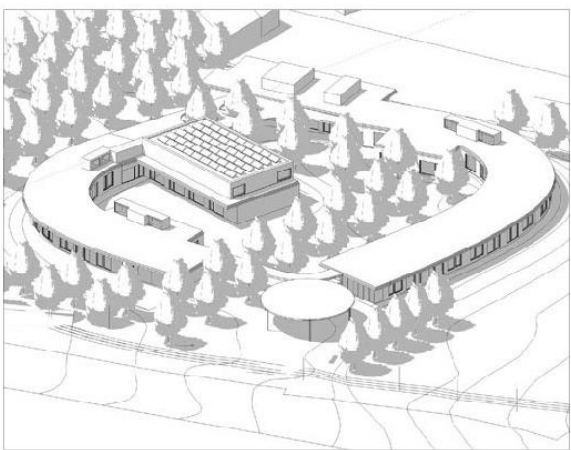
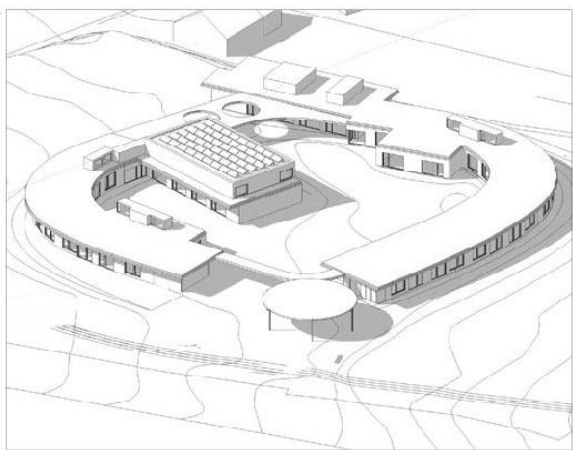
21 september

21 december

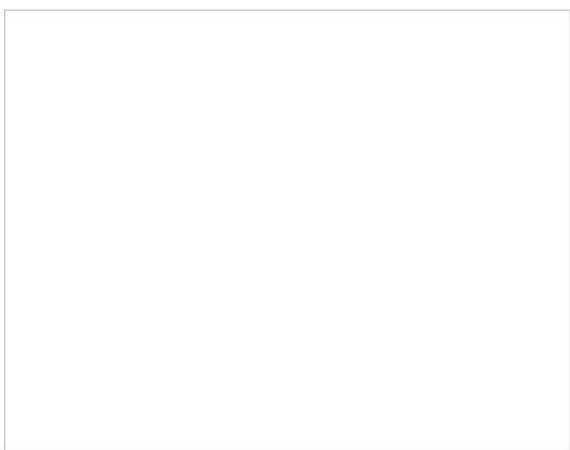
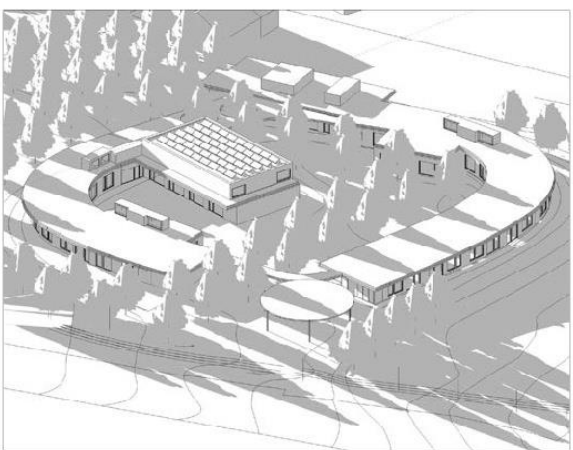
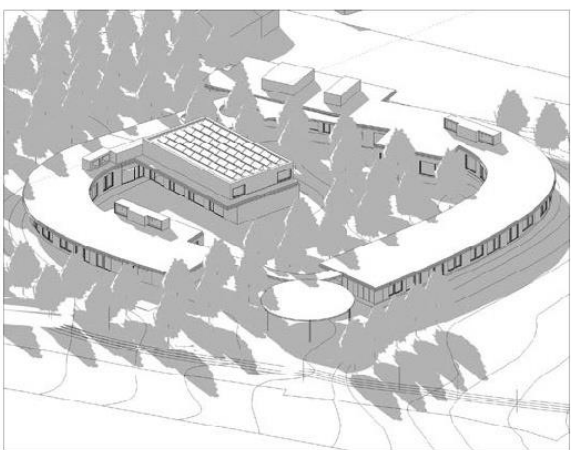
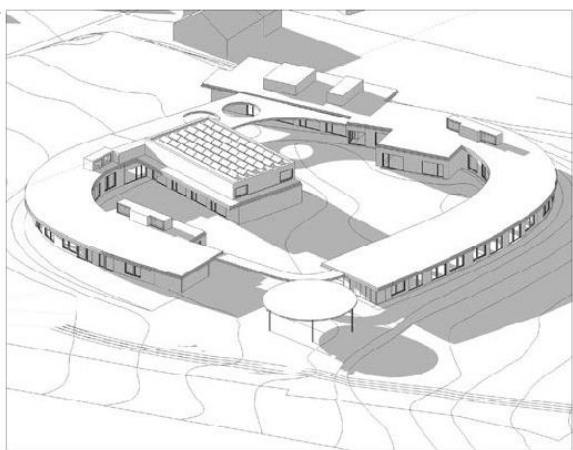
10 uur

13 uur

17 uur

21 maart

21 juni

21 september

21 december

Zicht vanuit oost.

